

סטנוגרמה

ס ר ט י - כ ל
 ישיבה מה/שכ"ח של הממשלה
 כ"ז בסיון תשכ"ח - 23.6.68

נכחו השרים:
 ל. אשכול - יו"ר, א. אבן, י. אלון, ז. ארן (עד סעיף 547), י.
 בורג, מ. בנטוב, י. ברזילי, ח. נבתי, י. גלילי, מ. דיין,
 ז. ורהפטיג, י. ישעיהו, מ. כרמל, י. ספיר, מ. קול, ח. מ.
 שפירא, י. ש. שפירא, א. ששון.

נעדרו השרים:
 מ. בגין (בחו"ל), ס. ספיר (בחו"ל), ז. שרף (בחו"ל).
 י. עוזאי - מזכירת הממשלה

סדר היום:
 542. הבהרות להחלטת מועצת-הבטחון מיום 22.11.67
 543. המלצות הוועדה הפרלמנטרית בענין מבנה החינוך
 544. סקירות
 545. נסיעת שר-החוץ
 546. מינויים כשירות החוץ
 547. החלת חוק רשות-השירות על הטלוויזיה
 548. אישור תיקונים להסכם קרן-המטבע הבינלאומית

542. הבהרות להחלטת מועצת-הבטחון מה-22.11.67

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני פותח את הישיבה.

אני מכין שלשר החוץ יש מה למסור.

שר החוץ א. אבן:

לרגל מצב שנוצר חייבת הממשלה להתייחס לבעיית הפירוש שהיא נוחתת מאז ה-22 בנובמבר 1967 להחלטת של מועצת-הבטחון.

כאן אני רוצה לציין שזהו המוקד המרכזי לכל המערך המדיני וההסכרתי שלנו, ובעיקר זה המוקד ליחסי ישראל-ארה"ב בשעה זו.

מעשה שהיה כך היה. ב-22 בנובמבר 1967 נתקבלה ההחלטה. לפני קבלתה, לרגל הערות שלי במועצת-הבטחון, היה דיון מפורט על משמעות המושג *SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES*. המושג הזה הופיע בשתי הצעות שעמדו לדיון ולהצבעה, בהצעה האמריקנית ובהצעה הכריטית. ב-15 בנובמבר פירש הנציג האמריקני את המושג הזה, בור הלשון (ציטטה באנגלית), לאמור, ש-*SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES* - המושג הזה מופיע בשתי הטיוטות הללו - פירושו משהו שונה מגבולות ה-4 ביוני 1967, וגם שונה מגבולות הסכמי-שביתת הנשק. גבולות כאלה מעולם לא נקבעו במזרח-התיכון, על-כן צריך לקבוע אותם בפעם הראשונה, והם צריכים להיות נקבעים על-ידי הצדדים עצמם במהלך כינון השלום.

שר החוץ א. אבן:

היה דיון מקביל עם ממשלת-בריטניה בנושא זה. בשלב מסוים, כאשר טענתי שניסוח ההחלטה פירושו הגדרת השטחים שיפרנו ככל השטחים, תיקנה ממשלת-בריטניה את ההצעה גם על-ידי תיקון בהצעה וגם על-ידי פירוש ההצעה, והיא הוציאה את הא-היריעה, את המלה THE, והיא אמרה (ציטטה באנגלית), והוסיפה בנאומו של לורד קארדון מה-22 בנובמבר, שבריטניה אינה מקבלת את הפירוש של הודו ושל ברית-המועצות, לפיו מדובר בכל השטחים ובכל הצבאות. שתי הממשלות הללו הביאו פירוש זה, והלורד קארדון אמר שהפירוש הזה מחייב רק את הודו ואת ברית-המועצות, אבל לא את בריטניה ולא את ארצות-הברית.

נוסף על-כך, לרגל שיחה שנתקיימה עם ממשלת-בריטניה, בלונדון, קיבלנו סיכום כתוב ביד מאת ג'ורג' בראון, האומר שאין נסיגה ישראלית, אלא WITHIN THE ESTABLISHMENT OF PERMANENT PEACE AND SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES. כלומר, כאשר נתקבלה ההחלטה יוזמיה העניקו למעשה למושג הזה את הפירוש של שינוי גבולות. מה שנתברר אחרי זה היה עוד יותר חשוב מכחינת יחסינו עם ארצות-הברית.

ב-25 בנובמבר, שלושה ימים אחרי קבלת ההחלטה, פונה ראש-ממשלת-ברית"מ, קוסיגין, אל נשיא-ארה"ב ג'ונסון, ומבקש ממנו להתאחד על מדיניות במזרח-התיכון, שתהיה מבוססת על פירוש החלטת מועצת-הבטחון כנסיגה לקווי ה-4 ביוני 1967. על זה עונה הנשיא ג'ונסון - לא בלי שלב של התייעצות אתנו - חשבה שלילית נמרצת. לאמור, שאין אפשרות למדיניות משותפת כזו, כאשר ארה"ב שוללת חזרה אל קווי ה-4 ביוני; מכחישה כי החלטת מועצת-הבטחון מתייחסת לקווים האלה; מדובר בדיוק ובפירוש על גבולות חדשים.

על זה יש מכתב חשוב מקוסיגין - אם אינני טועה

הבאתי זאת בשעתו לממשלה - שאומר: "אני קוסיגין יודע שההחלטה אינה אומרת מה שאני רוצה, אבל מה שיקבע זאת, זה לא מה שאומר התוכן המילולי של ההחלטה, אלא מה ששנינו נחליט. אם שנינו נתאחד על פירוש כזה, הרי בכל-זאת על הגורמים הנוגעים בדבר יהיה להתחשב בזה". על זה יש פירוש של ג'ונסון לאמור: החלטת מועצת-הבטחון

אינה קובעת שום נסינה אל אותם קווים, והוא מבקש את גולדברג לומר זאת. חוץ
הבהרת האיגרת הזאת לדוברינין, הוסיף הנשיא ג'ונסון הערה בכתב-יד לגולדברג
(ציטטה באנגלית), "תגיד להם שיפסיקו לבלבל לי את המוח בענין זה". את זה
גולדברג מסר כשפה קצת אחרת, ואמר שהנשיא אינו רוצה להיות מוטרד יותר בדיבור
בענין זה.

עכשיו אנו מוסיף: במארס-אפריל 1968 מגיעות

אלינו ידיעות [REDACTED] על שיחות שמקיימת ממשלת-ארה"ב בג'דה, בכווית
ובראבאט, שם שגרירי-ארה"ב מתבקשים להסביר לאותן הממשלות, שלפי דעת ארה"ב אין
החלטת מועצת-הבטחון גורסת חזרה לקווים הקודמים, כי אם לקווים חדשים אשר צריכים
להיקבע בהסכם. על-כן אותן המדינות מתבקשות להפיץ את זה, ולהשפיע על מצרים ועל
ירדן לדבר דרך יארינג, על-מנת לקבוע את ההסדר החדש.

בשיחות בין שגריר-ארה"ב בג'דה ובין נציג הממשלה

הסעודית הוא מוסיף ואומר: אילו דיברה החלטת מועצת-הבטחון על קווי ה-4 ביוני,
אמריקה היתה מתנגדת לכך, כי אותם גבולות מעולם לא היו בטוחים, מעולם לא היו
מוכרים על-ידי הצדדים כגבולות-קבע, והפעם צריך להגיע לגבולות-קבע.

סיכומו של דבר, הבעיה הזאת של הגדרת המושג

SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES, היא מוקד-המוקדים של כל המאמצים שעשינו,
ובהצלחה, למנוע התלבזות אמריקנית-סובייטית בלחץ משותף עלינו לפנות את השטחים.
ובמיוחד הודות להגדרה המוסמכת הזאת, אולי לא אומר הודות לכך, אבל הסירוב
האמריקני להזדהות עם הפירוש הזה, הוא המסמל את השוני שבמעמד המדיני שלנו כיום
לעומת המעמד שלנו לפני עשר שנים. זה העצב הרגיש ביותר בכל הגוף המדיני
והבינלאומי שלנו עכשיו.

כאשר אנחנו זוכרים את כל המגעים והשיחות שהיו

מאז, במועצת-הבטחון רק ארבע מדינות: בריה"מ, בולגריה, הודו ומאלי תמכו בפירוש
שמדובר בפינויים של כל השטחים עד לקו-הגבול הקודם; כל מדינות-המערב קיבלו את

הטענה שמדובר במערך טריטוריאלי חדש שצריך להיקבע בהסדר-שלום. כך התבטאו כל שרי-החוץ של ארצות סקנדינביה, בנלוכס ועוד. על-כן אני חושב, שאם נאמץ את הפירוש של קוסיגין ונאצר, אנחנו נהיה לוקים בתכוסנות עד לדרגה של מאזוכיזם. אני מציע במקום זה, שלא נוותר על ההישגים שהושגו בהביאנו את הגורמים, בעיקר ארה"ב, לפירוש עקרוני כזה. אין זאת אומדת שנגיע אתם להסכם על אופי הגבולות ושינויים, אבל חשובה העובדה שאמריקה דוחה מאמץ סובייטי להגיע ללחץ משותף עלינו. חשבתי שהממשלה רצתה בתוצאה זו שהיא הושגה ושעלינו לבצר אותה.

על-כן אני מציע סיכום כזה. אינני מציע אפילו

שנגיד זאת מחדש, כי הדברים כבר מוסמכים. עובדה היא שב-22 בנובמבר אני השמעתי במועצת-הבטחון את הפירוש הזה, ואקרא את הדברים שהשמעתי אז בשם הממשלה, והכנסת סמכה ידה על ההודעה הזאת, כאשר הבאתי בראשית דצמבר לכנסת את ההודעה הישראלית במועצת-הבטחון :-

(קורא) :-

"THE SECURITY COUNCIL HAS NOW ADOPTED A RESOLUTION OF WHICH THE CENTRAL AND PRIMARY AFFIRMATION IS THE NEED FOR "THE ESTABLISHMENT OF A JUST AND LASTING PEACE" BASED ON SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES. THERE IS A CLEAR UNDERSTANDING THAT IT IS ONLY WITHIN THE ESTABLISHMENT OF PERMANENT PEACE WITH SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES THAT THE OTHER PRINCIPLES CAN BE GIVEN EFFECT. AS MY DELEGATION AND OTHERS HAVE STATED, THE ESTABLISHMENT, FOR THE FIRST TIME, OF AGREED AND SECURE BOUNDARIES AS PART OF A PEACE SETTLEMENT IS THE ONLY KEY WHICH CAN UNLOCK THE PRESENT SITUATION AND SET ON FOOT A MOMENTUM OF CONSTRUCTIVE AND PEACEFUL PROGRESS.

כלומר, אימצנו את הפירוש, ולא אמרתי אז מה עמדתנו בכלל להחלטה, שאחר-כך הכנסת סמכה ידיה עליה. אני אמרתי שכך אנחנו מבינים אותה.

אני השמטתי, ולא במתכוון, עוד מהלך: טיטו גם-כן

התקשר עם הנשיא ג'ונסון על נושא זה, [REDACTED]

זה היה באותה תקופה, בנובמבר, לאמור: טיטו אני לא יכול להגיע להסכמה אחר, כי אתה גורס חזרה לקרוי ה-4 ביוני ואני גורס - - - AGREED AND SECURE BOUNDARIES שצריכים להיכון על-ידי משא-ומתן.

אני רוצה לומר שהחלטות מועצת-הבטחון אינן חוקים ואין להן פירוש מתימטי מדויק, כל משקלן הוא בפירוש שהגורמים המכריעים נותנים להן, ובמקרה הנדון ארה"ב. אם אנחנו עכשיו נזרחה או ניתן דושם של הזדהות עם הפירוש של קוסיגין ושל נאצר, ההגיון קובע שעלינו ללכת לוואשינגטון ולהתחנן בפניהם לתת פירוש, שהחלטת מועצת-הבטחון תובעת חזרה לקרוי ה-4 ביוני, אני חושב שתהיה קצת אנומליה אם נעשה זאת.

הואיל ובסוף השבוע היו פניות רבות, הופנו אלינו פניות מקופנהגן, מלונדון, מרומא וממקומות אחרים, גם משגרירים שלנו וגם משגרירי המעצמות כאן, אני פירסמתי הודעה של הרובר, וההודעה לא התייחסה לשום ענין מפורש ושמי, שום דבר כזה, ההודעה אמרה רק דבר אחד, שממשלת-ישראל מאז ה-22 בנובמבר מבינה את החלטת מועצת-הבטחון הכנה מסויימת, לאמור, הדברים שהקראתי כאן, וכך היא התייחסה תמיד לזה והיא לא שינתה את דעתה.

הואיל ויש שאלות בכנסת, אם הממשלה לא תחליט אחרת, אני אשיב, כלי להתייחס לשום נאום ולשום מעמד, לאמור שעמדתנו מוסיפה להיות זו שאני השמעתי במועצת-הבטחון ב-22 בנובמבר, בהודעה שהכנסת סמכה ידה עליה.

שר הבטחון פ. דיין :

אני רואה שכמה שרים נרשמו לרשות הדיבור. אם
יכנסו לדיון בענין זה, אולי יהיה זה הוגן שאני אומר קודם בשתי דקות מה שיש לי
לומר.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מסופק אם כל-כך הרבה אנשים צריכים לדבר
בענין. גם השר ברזילי וגם השר בנטוב, אני בטוח שנדברחם. אולי השר בנטוב יוותר?

שר השיכון פ. בנטוב :

אולי נגיע לזה שאני אוותר.

השר י. גלילי :

אם יתברר לו שהשר ברזילי מכטא את דעתו, הוא
יוותר.

ראש הממשלה ל. אשכול :

בכל-זאת יש המון דברים שאנחנו לא מגיעים אליהם.

שר הבטחון פ. דיין :

אני מצטער שישנה אולי איזו נטייה "להדביק" לי:

(א) הצהרה: (ב) פרשנות. לא היו דברים מעולם כשני הדברים האלה. אני שמח שישנם כאן אובעה שרים שהיו נוכחים בשעה שדיברתי. קודם-כל לא מסרתי שום הצהרה. הוזמנתי לסיעת-העבודה על-ידי יושב-ראש הסיעה, ובדיון נתבקשתי להבהיר את דעתי על השאלות העומדות על הפרק, ואמנמ הבעתי את דעתי. בין זה ובין הצהרה, המרחק הוא כמרחק בין יום ללילה. אני מבין שמחר יש ישיבה של הוועדה המדינית, וכבר ראיתי מימי שדברים מודלפים גם משם. אין פירוש הדבר שאם יודלפו הדברים של ראש-הממשלה ושל שר-החוץ, שזו מסירת הצהרה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דחיתי את הישיבה הזאת.

שר הבטחון מ. דיין:

כבר ראיתי ב"עיונותינו הרבים" שמופיעים בעתונות

דברים מישיבה שבה יושבים שלושה אנשים.

באותה ישיבה של סיעת-העבודה דיברתי על ענין

ה-IMPLEMENTATION וה-ACCEPTANCE, אבל לא הצהרתי הצהרות. אפשר לומר שאני מצהיר, אבל מי שעושה זאת בכוונה - ואני מתכוון למאמר הראשי ב"על המשמר", - לדעתי זה סילוף, להגיד שאת זה אני הצהרתי, כאשר יודעים היטב שאני הבעתי את דעתי האישית בפורום סגור.

לגופו של דבר לא עסקתי שם בפרשנות להחלטת

מועצת-הבטחון. אני הצעתי את דעתי בענין זה בהקשר לשני דברים: (א) אמרתי שאני מתנגד לכך, שישראל תכריז על ה-IMPLEMENTATION וה-ACCEPTANCE. שאלו אותי באותו מקום: "האם אתה מציע שישראל תודיע שהיא מסתייגת מהחלטת מועצת-הבטחון?" אמרתי: "בשום אופן לא, אבל אם תבוא הכרעה האומרת שעל ישראל להודיע בשתי מלים על ה-IMPLEMENTATION וה-ACCEPTANCE - דעתי היא שלא צריך לעשות זאת.

בהקשר זה דיברתי על החלטת מועצת-הבטחון, ובהקשר זה אמרתי שהחלטת מועצת-הבטחון זו החלטה על נסיגה. לו ידעתי שיש שמץ של חשש שהדברים יתפורסמו, כדי להביע את התנגדותי ל-ACCEPTANCE ול-IMPLEMENTATION, הייתי אומר שהדבר יהיה לנו לרועץ או משהו כזה. אמרתי זאת בשיגור ולישנא, וארבעה השרים, היושבים כאן ואשר היו שם, יודעים שלא עסקתי במלה אחת בפרשנות של החלטת מועצת-הבטחון, אלא דיברתי על מה שעומד על הפרק, שלא צריך להכריז על הסתייגותנו מה- ACCEPTANCE וה-IMPLEMENTATION.

אני אומר זאת לפחות על יסוד הוגנות, לא על יסוד חברות, כי אני לא חושב שהחברות ישנה, אבל לפחות על יסוד הוגנות לא צריך לנסות "להדביק" לי את הרצון להזדהות עם הפרשנות של ברית-המועצות להחלטת מועצת-הבטחון. מה שאמרתי, ואני אומר זאת גם עכשיו, אני מציע לחברים שלא יתמכו בכך, אם תבוא הצעה שישראל תכריז על קבלתה באותו מושג של - ACCEPTANCE ו-IMPLEMENTATION, אבל לא פירשתי את ההחלטה.

כתבתי לשר-החוץ שאני מצטער על הפירסום הזה. אילו הייתי יודע והייתי יכול לברר את מקורות ההדלפה הזאת - הייתי עושה זאת בשתי ידיים. כתבתי באותו מכתב לשר-החוץ, שאם מישור נפגע מהפירסום הזה - זה אני, עברכם הנאמן. ולא רק זה, לא היה עולה על דעתי לדבר על הכותל-המערבי או המערך בסיני, כל-מיני דברים, לו הייתי חושב שהדברים באיזושהי צורה יגיעו לפירסום. אני במסגרת הזאת של סיעת-העבודה דיברתי כבר פעם על ענייני בטחון, ומשם לא יצא כלום. אני יודע שהשר אלון הציג בפורום הזה את התכנית שלו והדבר לא יצא החוצה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

זה לא יצא אז, אבל יצא אחר-כך.

ראש הממשלה ל. אשכול :

זה היה DELAYED ACTION.

שר הבטחון ט. דיין :

אני הייתי נוכח אז בפורום ההוא, איש לא העלה על דעתו אז, לומר שר-העבודה אינו צריך בפורום הזה של סיעת-העבודה להבהיר את דעותיו על חכנית זו. מכל הדיונים האלה לא יצא משם כלום, ולכן כאשר הובטח לי שאף מלה לא תצא משם, דיברתי באופן חופשי. ולא רק שדיברתי באופן חופשי, דיברתי נגד פירסום, ודיברתי בצורה חופשית מבחינת הגדרת דעותי, ועשיתי מאמץ לא להגדיר שום דבר שאיננו מסוג הדברים שאנו מדברים עליהם פה.

אני חוזר על מה שאמרתי בדברי ההקדמה. לא הצהרתי שום הצהרה, דיברתי בפורום סגור של סיעת-העבודה; שנית, לא עסקתי בפרשנות הזאת, ואילו הייתי נשאל - לא הייתי נותן פרשנות זו להחלטה, וכאשר נשאלתי אם ישראל צריכה להביע את הסתייגותה מהחלטת מועצת הבטחון, אמרתי שהיא לא צריכה להביע את הסתייגותה, ומה שאמרתי אמרתי מתוך שיגור דלישנא, כי החלטה זו פירושה נסיגה לקווי ה-4 ביוני 1967, רק מפני שלא החשבתי את הדבר כדבר מיוחד.

אם אני נשאל היום מה פרשנותי להחלטה, אינני עוסק בפרשנות, אני עוסק בממשלת-ישראל. אני מבקש לא "להדביק" לי, לא הצהרה ולא פרשנות, כי לא יצאתי בהצהרה ולא עסקתי בפרשנות.

שר החוץ א. אבן :

לא הצעתי להתייחס למה שנאמר, הצעתי להתייחס

לעמדה שלנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר דיין אמר שהוא מבקש זאת על יסוד הוגנות ולא על יסוד חברות, כי הוא מסופק אם היא ישנה.

עלי לומר שזו הערה חשובה, זה מדביק ומדבק, וזה תלוי בכל-אחד מאתנו. חברות בשולחן כזה, זה דבר מאוד חשוב וזה תלוי בכל-אחד מאתנו. כי זה דבר דבק ומדביק. כאשר אני אומר: כל-אחד - אני בפירוש חושב כל-אחד מאתנו. כל-אחד בהזדמנות, כאשר זה מגיע אליו, צריך לשמור על מנה של חברות בימים טרופים אלה, שאולי הם לא-כל-כך טרופים. (השר י.ש. שפירא: הם די טרופים.) - בדרך-כלל, בחייה המדיניים של ממשלה יש הרבה תקופות טרופות, ובכל יום אפשר למצוא משהו שבעיני מישור לא נראה, ואפשר לעשות את זה מתוך גישה חברית, יותר רגועה או פחות רגועה.

זה מה שרציתי להעיר למה שנוגע לענין החברות, כי אני מחשיב מאוד את הדבר.

שר הסעד י. כהנא:

והוגנות, דאס איז שוין אפגערעדט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוגנות, השר דיין הניח שיש. כינתיים אומר אבן שהוא בדבריו לא יתייחס לענין, אבל הוא מציע איך ברגע זה לצאת מענין. כיוון שיש שאלות ויש שאלות, הוא יגיד שזה-וזה אמרנו, את זאת אישרה הכנסת, זה עומד וקיים, מבלי לנגוע באנשים ובשמות ומה שנאמר פה-ושם.

שר הבריאות י. ברזילי:

עוד לפני ששר-הבטחון אמר מה שאמר, איש לא חשד בו שהוא מחפש המימות-דעים עם קוסיגין דווקא. השאלה איננה בכוונות כי אם באפקט הפוליטי של הדבר שקרה. אם כי, ברצוני לומר, אם הוא כל-כך נפגע כפי שהוא אומר, היתה גם לו אפשרות לומר פסוק אחד לעתונות, שהוא אמר אותו כאן. אם הוא בפירוש אמר באותה ישיבה שאינו מציע להסתייג מהחלטת מועצת-הבטחון, אילו היה מפרסם דבר זה, זה היה משנה קצת את האווירה ואת הפירוש שהיה סביב לדבריו באותה ישיבה.

דנשד י. גלילי:

היה אז פירוש אחר.

שר הבריאות י. ברזילי:

יכול להיות, אבל אם אומרים זאת, אם כי נאמרו דברים אחרים, ומשאירים רק את הדגש של הפירוש, שהחלטת מועצת-הבטחון זו חזרה ל-4 ביוני, אז לדעתי הדבר הזה גרם נזק חמור. אני חושב שצריך כאן בכל-זאת גם להחליף איזה מלים לגופם של הדברים, ואני אומר לשר-הבטחון, אם זה נכון...

שר הבטחון מ. דיין:

מה נקרא "אם זה נכון", מה שאמרתי כאן?

שר הבריאות י. ברזילי:

עוד לא שמעת מה שאני עומד לומר. אם זה נכון מה שקראתי, שהשר דיין אמר שם, שהוא מחשיב את היחסים עם ארצות-הברית יותר מאשר את היחסים עם האו"ם; אם כך הוא אמר שם, פה הוא לא אמר על זה כלום, מכל-מקום, אם

זה נכון, הרי יש לזכור, כי ארה"ב לגבי החלטת מועצת-הבטחון מאוד מדגישה את דבקתה להחלטות האו"ם, והדברים כאילו או"ם לחור וארה"ב לחוד, אינם נכונים. כל התגיון הפוליטי שלנו אומר, שדרך החלטת מועצת-הבטחון, תוך הפירוש האנגלו-אמריקני, אנחנו משיגים אותו מינימום שהוא משמש בסיס למלחמתנו הפוליטית.

בעצם הדיבור הזה השר דיין אמר בבת-אחת שני דברים: אישור לפירוש הקיצוני נגדנו; והוא אמר שבעצם הוא מחייב את העילה להפסקת שליחותו של יארינג, כי אם אין לו בסיס ושני הצדדים מתנכרים פה להחלטת מועצת-הבטחון, אז ליארינג אין יותר מה לעשות, ואז בעצם יש העמקה הסכסוך בינינו ובין ארה"ב, כי אם אנחנו מסתלקים, וחייבים להסתלק מהחלטת מועצת-הבטחון, אם הפירוש שלנו הוא שזה כרוך בחזרה לקווי ה-4 ביוני, אז אין לנו יותר בסיס ליחסים עם יארינג ואולי עם ארה"ב.

הדבר הזה כל-כך חמור, שאני חושב שהממשלה מוכרחה למצוא איזון דרך לומר באופן מפורש מה היא חושבת לגבי החלטת מועצת-הבטחון. אני רוצה לדעת מה בסופו של דבר מציעים כאן. אני שואל גם את ראש-הממשלה, אנחנו מקבלים את החלטת מועצת-הבטחון כשלימות, כבסיס? אני לא אומר את החלטת מועצת-הבטחון בשלימותה, אבל כשלימות...

שר התחבורה מ. כרמל:

אף-פעם הממשלה לא החליטה על זה.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני קובע שהדבר הזה נאמר על-ידי נציג הממשלה באומות-המאוחדות, על-ידי השגריר תקוע. היתה כאן ביקורת על-כך, והדין-וחשכון שנמסר...

שר החוץ א. אבן :

לא נאמר בשלימותה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

נאמר "כבסיס".

שר הבריאות י. ברזילי :

אני לא אמרתי בשלימותה, דווקא אמרתי: לא בשלימותה, אבל מקבלים את ההחלטה כשלימות, כבסיס למשא-ומתן.

ד"ר י. גלילי :

כבסיס למשא-ומתן לא נאמר מעולם.

שר הבריאות י. ברזילי :

או כבסיס למה?

ד"ר י. גלילי :

נאמר מה שנאמר, אפשר לצטט את ההודעה, אבל לא

נאמר כבסיס למשא-ומתן.

שר החוץ א. אבן :

אני מציע דבר יותר מדויק, להתייחס למושג של
 SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES, ולומר שלזה יש פירוש שזה דבר שונה מה-4
 ביוני 1967. יש פירוש אנגלי, יש פירוש אמריקני, יש פירוש ישראלי, כך אנחנו
 רואים את הענין. הענין הטריטוריאלי הוא הענין החשוב, ולא הענין הסימנטי.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מבין שאתה נתת הוראה לשגריר תקוע, באישור
 ראש-הממשלה, שהוא יאמר באו"ם, שישראל מקבלת את החלטת מועצת-הבטחון כשלמות.

שר החוץ א. אבן:

לא, מה שהוא אמר - הוא אמר, זה עומד.

שר הבריאות י. ברזילי:

גם לי מספיק מה שהוא אמר. אם זה מה שהוא אמר -
 זה מספיק. אינני זוכר בעל-פה, אני מוכן שאנחנו נחזור עכשיו על מה שנאמר
 על-ידנו ועל ידו. אם מה שנאמר על-ידו הוא לא בדיוק מה שאני מצטט, אני מוכן
 להסתפק במה שנאמר, ולחזור על מה שנאמר.

שר החוץ א. אבן:

זה לא מספיק, כי שם אין ענין ה-SECURE AND

RECOGNIZED BOUNDARIES.

שר הבריאות י. ברזילי:

היות וזו היתה הנקודה המרכזית מבחינת החזרה לגבולות, שאין אלה אותם הגבולות, ברור שאנחנו צריכים להדגיש הדגשה מיוחדת, שבשבילנו החלטת מועצת-הבטחון פירושו חזרה לגבולות מוסכמים ומוכרים על יסוד שלום-של קבע.

שר הסעד י. כורג:

זה כמה שבועות שאנחנו חיים בסיוט של ערכוביה בין ענייני פנים לבין ענייני חוץ. מה קורה? - אנחנו מתווכחים על דברים שאמר שר בוויכוח עם חבריו בתוך מפלגתו, בכנס של הסיעה, והובטח שתישמר הסודיות. קרה מה שקרה, וכרגע יש להנחת שזה לא משהו מחבריו שרצה בפירסום הדברים, אלא משהו ממתנגדיו או יריביו שרצה בפירסומם.

שר הבטחון מ. דיין:

אינני יודע מי הם חברי.

שר הסעד י. כורג:

ברור שחבריך, שאתה לא מכיר אותם, מתולקים בין אלה שרוצים את טובתך ובין אלה שלא רוצים את טובתך. אז אחד משני הסוגים הלך והדליף.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יעניין אותך לדעת שאני יודע בפירוש שיש מישהו שיש לו גירסה אחרת, לא שאני יודע את הגירסה האחרת. מוטב לא להיכנס לעניין זה.

שר הסעד י. בורג:

אני מוכן לשמוע את הנירסה האחרת, אבל זה לא משנה לעצם העניין. אני אומר, לעצם העניין, שקרה ששר דיבר במפלגתו, בסיעתו, בבירור של עניינים, ואני חושב שהממשלה אינה צריכה להסתייג מדעות שהביע שר בוויכוח חופשי במפלגתו. אנחנו ברוך-השם נתברכנו בזה, שכל-אחד יושב בסיעה ובמפלגה, ואם כך יתחילו - לא יהיה שום ויכוח בשום מקום.

שר החוץ א. אבן:

היינו צריכים לשחק אחרי שזה נהפך?

שר הסעד י. בורג:

איני יודע אם היה צריך לכתוב בעתונות שמשרד החוץ רותח, יש ענין של מידות-חום...

ראש הממשלה ל. אשכול:

משרד החוץ הודיע שהוא רותח?

שר הסעד י. בורג:

לא, הרובר אמר זאת. העניין הרבה יותר רציני, גם אם אני בוחר לדבר בצורה קלה, כדי לא להכביד על התוכן. אני חושב שהעניין כתוצאה מההדלפה, קיבל ממדים שכולנו צריכים להצטער עליהם, ואין נפקא מינה אם אני קורא בעתון שהממשלה תעלה זאת לדיון ביום ראשון. כמובן שעל-ידי-כך יוצרים מצבים שמוכרחים לומר דברים, ואז יתכן שאומרים דברים יותר ממה שרצוי לומר.

אולי טוב שבויכוח הזה ננקוט צעדים יותר חמורים בנוגע לפירסום וצנזורה. אני אומר זאת, בדיוק כמו שאני יכול להתרגש, ואני קצת מתרגז אם אני קורא שהשר בנטוב אומר במועדון "בית-ברנר": "תכנית-אלון אינה דגם יחיד של גבולות בטחוניים; ישנם אנשי-צבא המוכנים לקבל על עצמם אחריות לבטחון המדינה גם בגבולות מצומצמים יותר". זה פורסם ב"הצופה" היום. יכול להיות שהשר בנטוב יקום ויאמר, שכמועדון "בית-ברנר" היו הרבה אנשים והוא לא אמר זאת, אלא להיפך. אבל אני שואל: לבריאותו של מי היה נחוץ הדבר הזה? אם אתה אומר זאת בסיעה שלך, כל הכבוד, אם יש "נפוליאונים" שחושבים כך, והם מבינים יותר ממני, כל הדרך-הארץ. אבל יש הבדל אם אומרים זאת בפומבי לציבור כזה, ואז מוטב לרוך את הטונים ולהנמיך את האוקטאבות, זה יותר כריז. אז אנחנו מוכרחים להגיע למידה של דברים.

משום-כך אני מחייב את הדרך "הפארעווע" של השר אבן, ואז יש שאלה, אין ברירה אלא לחזור על מה שהממשלה החליטה מאז, אבל אין כל צורך היום להחליט החלטה חדשה, שמשמעות ההחלטה החדשה מה שהחלטנו שלוש פעמים קודם, וששר-החוץ אמר בצורה יפה שש פעמים קודם. אין צורך בהחלטה חדשה. אל ניתן יותר-מדי משקל לענין שהיה מכוון כפי שהיה מכוון.

בהזדמנות זו ברצוני להעיר הערה אחת. אני התפלאתי כאשר ראיתי את התכנית של אלון בעתון, - שהיא תכנית אפשרית, - מודפסת עם מפה. פירושו של דבר שמישהו לקח - זה לא דיבור שמדברים - חתיכת-נייר מוגדרת, ומסר למי שמסר. שוב אינני יודע מי. אני יכול לומר: זה הבין כך וזה הבין כך, אבל אם מוסרים מפה - זה דבר קונקרטי. ב"הארץ" היתה מפה של התכנית.

רבותי, קרו כאן כמה דברים. אנחנו מוכרחים בענין זה לשים רסן. לכן אני ברעה ששר-המשפטים, או שראש-הממשלה יבקש ששר-המשפטים, שיכין חוק או דרך-צנזורה מסוימת, למדיניות-חוץ צריך להיות אותו הנוהל, כמו לענייני בטחון. הדברים קשורים. שני הדברים הם אכסקלוסיביים, ואני חושב שאנחנו

עוד יותר נהיה אשמים במחדל בטחוני חס-וחלילה, אם אנחנו לא נמצא את הדרך המעשית והחוקית ליישם את החוקים הקיימים בענייני בטחון לענייני מדיניות חוץ, עד כמה שהם נוגעים לענייני מדיניות חוץ.

אני חושב שהוויכוח הזה מראה לנו שאנחנו מוכרחים

בענין זה להגיע למשהו, אחרת נהיה במערכולת של הרלפות, והמשלם בעד זה יהיה עם-ישראל.

שר המשטרה א. ששון :

בשבת זו ביקרתי אצל שניים מידידי, שם היו גם

אורחים שונים, וקשה לי לומר שכל מה שהופיע פה ושם בעתונות הוסיף כבוד לממשלה.

כל מה שכל-אחד אמר במסיבות האלה, ונוסף לזה גם מה שהרדיו נתן אחמול - זה לא הוסיף.

רבותי, בכתבה הזאת על דברי השר בנטוב, שהזכיר

כאן השר בורג, נאמר עוד דבר, "שמירדן נלקח לבה".

שר הדתות ז. זדהפטינג :

הכוונה לירושלים?

שר הסעד י. בורג :

לא.

שר המשטרה א. ששון :

אם יהיה צורך לירדן, אם תופיע באיזה מקום, היא תוכל לומר, שהנה שר בישראל תיאר האסון שקרה לה.

גם שר-החוק ב"בית-סוקולוב", כאשר הוא דיבר על הפלשתינאים, הוא אמר שהם יבקשו יותר מירדן, ואפילו יציעו את תכנית-החלוקה. גם את זה לא הייתי אומר.

ד"ר י. טפיר :

זה איננו התוכן המדויק של הדברים.

שר המשטרה א. ששון :

כך קראתי בעתון. אחר-כך היתה הודעת ראש-הממשלה ברדיו, שהגבול הבטחוני הוא הירדן. הממשלה עדיין לא החליטה על-כך, והוא כבר כלל זאת בהודעתו. זה מוכיח עד כמה המצב מחייב שהממשלה כבר תכריע בדברים.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

או שלא תדבר.

שר המשטרה א. ששון :

אני חושב שאנחנו נמצאים במצב שהממשלה צריכה להכריע. כל זה אינו לטובתנו. אנחנו בזה נותנים נשק בידי הערבים, ובזה חוסמים גם את הדרכים למשא-ומתן. גם פירסום התכנית של אלון הויק. וזה הגיע עד-כדי-כך, שאפילו ראסק מצא לנכון להגיב עליה.

שר העבודה י. אלון :

כל התגובה שלו היתה, שכאשר הוא נשאל על-כך

הוא אמר --- NO COMMENT.

שר המשטרה א. ששון :

אנחנו יושבים סביב שולחן אחד, ויוצאים כל-אחד בדעה אחרת. אני חושב שצריך לקבוע בצורה מפורשת ביותר, האם יכול שר - אם הוא מדבר בתוך הסיעה שלו או בתוך מפלגתו - להביע את דעתו או לא, גם אם זו דעתו הפרטית על דברים שעדיין לא הוחלט עליהם בממשלה. האם מותר לו לומר דברים כאלה בישיבת הסיעה, ביודענו שהם עלולים לצאת, או לא? אם לא מותר - נחדל ולא יעשה זאת אף אחד מאתנו.

אני מצטער שראש-הממשלה ביטל את ישיבת הוועדה המדינית של המפלגה, כי שם היה מקום לדון על-כך, אם מותר לשרים לדבר כך או לא. אנחנו נמצאים במצב, שעוד איננו יודעים מה אנחנו אומרים לערבים. רבותי, תקראו את העתונות הערבית וחקשיבו לרדיו הערבי, שם הם מצטטים את השרים אלון, אבן ודיין, ומפרשים בצורה מסולפת את דעתו של זה ודעתו של זה, וקובעים שראש-הממשלה כאילו אינו יכול להשתלט. זה לא מוסיף לנו כבוד, וזה מראה שאנחנו במצב לא כל-כך בריא.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אנחנו לא יכולים בכל פעם לעשות חשבון של כל השנה או של שלוש השנים האחרונות, ולחפש את כל המחדלים והמכשולים. כך עובר הזמן ואיננו מגיעים לעניינים עצמם.

ד"ר י. ספיר :

אם יכולה להחקבל - ואני חומך בזה - הצעת שר-החוץ, מאחר שיש שאילתות בכנסת, אין מנוס אלא לענות עליהן. אם שר-החוץ, בתשובה לשאילתות, יחזור על אותה הודעה, שנמסרה על-ידי הממשלה ואושרה על-ידי הכנסת, שיש בה בעצם חוכן התשובה לדברים שנתפרסמו בשם זה או בשם אחר, אז אינני חושב שאנחנו פה צריכים להתווכח על ה-"FINES" של הדברים ולהחליט עליהם. הממשלה אינה מחליטה, אלא בתשובה לשאילתות, שאין אלא לענות עליהן, יאמרו את הדברים, שזו המדיניות העומדת של ממשלת-ישראל.

שר החוץ א. אבן :

זו לא בדיוק הצעתי. הואיל ויש מבול של פרשנות, אני מציע שמזכירות הממשלה תוכל לומר, שהממשלה הסמיכה את שר-החוץ להבהיר, וההבהרה תבוא בכנסת, כי הודעות נציגי-ישראל מה-22 בנובמבר על החלטת מועצת-הבטחון קיימות, והממשלה ביקשה להבהיר שהמושג "גבולות מוכרים ובטוחים", פירושו שזה גבול מוסכם בהסכם ובמשא ומתן על כינון השלום.

ד"ר י. ספיר :

בדיוק דברים אלה נאמרו כתאריך מסויים אחר ה-22 בנובמבר 1967, בכנסת, והכנסת רשמה הודעה זו לפנייה, זאת אומרת שהיא הפכה זאת למדיניות מוסכמת.

שר החוץ א. אבן :

לא אומר שום דבר שאיננו באותה הודעה.

ד"ר י. ספיר :

אני מציע, אם צריך לפרסם הודעה מהישיבה היום, שהמזכירה תודיע כי שר-החוץ הוסמך להבהיר לכנסת, שעמדת הממשלה היא אותה עמדה שהיתה בתאריך זה-וזה, שבו נמסרה הודעה בכנסת, והכנסת אישרה עמדה זו כעמדת ממשלת-ישראל והכנסת. מחר אפשר לומר זאת בכנסת, ולחזור על הדברים שנאמרו, והם עונים במקרה כדיוק נסרף על הנקודה הזאת. אבל לא לקחת דבר שמתייחס לדברים שנאמרו, כי הממשלה אינה מחליטה ששר-החוץ ישיב לשאלתה בצורה מסויימת, כי אם אין כן, יוצא כאילו הממשלה מחליטה להתייחס לדברים שנאמרו באיזה מקום...

שר החוץ א. אבן :

צריך להבהיר זאת לכל מי שפונה.

ד"ר י. ספיר :

אבל שהממשלה יושבת והחליטה מה שר-החוץ יענה

בשאלתה - זה לא.

שר השיכון ט. בנטוב :

לא צריך להסמיק, אלא במקום שמזכירת-הממשלה

תענה, שר-החוץ יענה.

ד"ר י. ספיר :

אז יגידו שר-החוץ, בחשובה לשאלות בכנסת מחר,

יבהיר את עמדת הממשלה כפי שנקבעה בעבר ועומדת עד היום.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אנחנו מסכימים, אתה עושה מאמץ להציג, או מנסה להציג את הדברים, כאילו רוצים להגיד ההיפך.

ד"ר י. ספיר :

אתה מכיר אותי להבהיר מחדש את הצעהי. יש אספקט קצת שונה היום. כוונתי ששר-החוץ יבהיר על-ידי זה שהוא יחזור על אותה הודעה, שכבר נמסרה פעם לכנסת. ברור שאם הממשלה תקבל החלטה - החלטה זו תתפרסם.

ראש הממשלה ל. אשכול :

זאת השר אבן לא הציע. השר אבן הציע שמזכירת-הממשלה תגיד שהיה כירור, הוחלט ששר-החוץ יענה, וברור שהוא יענה בשם הממשלה על שאלות שנשאלו בכנסת.

ד"ר י. ספיר :

יפה, או מה שהוא יענה איננו עניין שקשור להחלטה?

שר החוץ א. אבן :

אי-אפשר לצמצם זאת לשאלות. בואשינגטון פנו אתמול ואמרו שהם בדקו מיסמכים, הם מוכנים להוסיף ולדגול בפירוש של גולדברג מה-15 בנובמבר, והם מוסיפים: אם ישראל מעוניינת בזה. צריך לומר להם שאנחנו כן מעוניינים בזה. על-כן הממשלה הסמיכה את שר-החוץ להבהיר, כי הודעות נציגי-ישראל ביחס להחלטת מועצת-הבטחון מ-22.11.67 קיימות ועומדות, ובמיוחד יש להבהיר כי המושג "גבולות מוכרים ובטוחים", פירושו גבולות שייקבעו בין מדינות

האזור, במסגרת כינון השלום. זה ציטוט מדברי, ולא צריך לומר שאני מבהיר את ההודעה שנמסרה בכנסת.

ד"ר י. ספיר :

ברצוני לשאול שאלה שמשתלבת בתוך הענין. כל חבר היושב כאן איננו יחיד. יש דברים שנמסרים כאן לידיעה ולאיןפורמציה, שאסור להעביר אותם אפילו לקרובים ביוחד. אבל כל חבר פה אינו יכול בעצמו לקבוע עמדה, בלי לשוחח עם מספר מצומצם של חבריו בסיעה ולהתייעץ אתם. נניח שאני אבוא ואציע שיפסיקו להתאמץ כל-כך לגבי האפשרות לשבת לשיחות עם ירדן, אלא לבוא בדברים דווקא עם האוכלוסיה של הגדה. אם הדברים יתפרסמו או יודלפו, יש לזה פירוש מבחינת הקו המדיני. איך אני יכול לחשוב על דברים אלה, בלי לשבת באיזה מקום ולהתייעץ עליהם?

ראש הממשלה ל. אשכול :

היה לנו דיון על הדלפות כאלה ואחרות. על ענייני בטחון יש צנזורה, אבל לא בכל פעם אפשר להפעיל את הצנזורה. כאשר הענין הובא לכנסת, אני יודע שהיה שם ויכוח גדול, וכולם דיברו על חופש-הדיבור.

ד"ר י. ספיר :

אולי נקבע סדר לגבי כמה דברים?

ראש הממשלה ל. אשכול :

לא ברגע זה. תרשום הצעה לסדר-היום.

דו"ש י. ספיר :

אז יש לי בקשה אחת, ששר-החוץ יסתמך מחר, בתשובה לשאלות בכנסת, על ההודעה בכנסת, ועל האישור של הכנסת לאותה הודעה שהיתה.

שר החוץ א. אבן :

אסתמך על ההודעה למועצת-הבטחון, לפעמים לא מביאים את הדברים לכנסת.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

זה היה בכנסת הרבה פעמים.

דו"ש י. ספיר :

תסתמך על ההודעה שלך מאותו יום במועצת-הבטחון, שאחר-כך היתה בכנסת.

שר החוץ א. אבן :

הכנסת סמכה ידה על הודעת שר-החוץ שכללה דבר זה.

דו"ש י. ספיר :

ההודעה בכנסת היתה יותר רחבה. אני מבקש עוד היום לקבל את הנאום שלך בכנסת שאושר על-ידי הכנסת.

שר החוץ א. אבן :

אני מציע, כאשר אני מדבר בכנסת, אפשר לומר

שהבאתי דבר זה לכנסת ביום זה-וזה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אנחנו מכניסים כאן דברים שאינני מבין אותו,

שר-החוץ נאמן על תשובה שהיא הולמת את עמדת הממשלה. הוא לא צריך כל פסוק וכל משפט להראות לחבריו.

זה דבר חשוב. לו רצינו לדון, או אם נדון פעם

על תכנית זו או אחרת, גבולות כאלה או אחרים, ודאי שהממשלה צריכה לדון. על זה בשום מקום בחוץ, לכל הפחות שר-החוץ לא דיבר, אפילו לו טיפלנו בזה. אני מציע שהיום לא נטפל בזה. גם לגבי התכנית של השר אלון, הוא בוודאי יסביר ויוכיח שלא הוא פירסם אותה, כל מה שמדברים - הוא רע. אם אתם שואלים אותי, אם יתפרסם שחברים בכנסת חושבים, שצריך לדבר רק עם הפלשתינאים, או ששר-הבטחון יקום בסיעה ויגיד שצריך לדבר רק עם המצרים, - אני חושב שזה אסון. איך לעשות שלא נגרום לאסון, זה עסקו של כל-אחד שהוא חבר-הממשלה.

דו"ר י. ספיר :

או יש רק ברירה אחת, ששום סיעה לא תדון על שום

דבר, עד שהממשלה תקבע.

שר התיכונן מ. בנטוב :

לא בכל דבר.

דוד י. ספיר :

כך יוצא.

שר השיכון ט. בנטוב :

צריך גם בסיעה לדבר בזהירות.

ראש הממשלה ל. אשכול :

עובדה היא שהיו דיונים פנימיים בסיעת-העבודה שלא נתפרסמו. גם אני-עצמי הופעתי שם, לא מחוייבים לפרסם תמיד. אם אני יורע שזה כך, אז צריך לדרוש מכל סיעה, אם זו סיעה יותר גדולה, שרק שניים-שלושה חברים, או שוועדה קטנה תהיה מוסמכת לדבר עם השר שלה בממשלה ולהסתפק בזה. אבל אם יושבים שם עורכי-עתונים, והם בעצמם רואים חשיבות בענין זה, כמובן שיש גם ענין ה"סקופ", והתוצאה היא גרועה. אני לא-כל-כך פוליצאי - ואינני רוצה לפגוע בזה במשטרה - אבל כיום ששי כאשר תפסו אותי, אמרתי שבעניינים אלה אחראים שר-החוק וראש-הממשלה. אם הם פעם-פעמיים ושלוש פעמים עושים את ההיפך ממה שצריך לעשות - צריך להסיק מזה מסקנות.

שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול :

אחרי ששמעתי כאן את דברי שר-הכטחון, אני מצטער שהוא למחרת לא תיקן את הדברים, כפי שהוא עשה זאת פה היום. זה היה מונע אולי את כל הוויכוח בעתונות. חבל שזה לא נעשה.

אני מקבל את המהלך שהציע שר-החוץ, ולא מה שהציע שר-הבריאות. אני חושב שאילו אפשר היה לומר שבענין זה, לגבי הפירוש של החלטת מועצת-הבטחון לא היו חילוקי-דעות בממשלה, כלומר שבענין זה שר-הבטחון אינו חולק, זה היה עור יותר טוב.

שר הבטחון מ. דיין :

אל תעמיד אותי בפרשן להחלטת מועצת-הבטחון.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אני על-כל-פנים תומך במהלך הזה.

ברצוני רק לומר שגם ההדלפה שהיתה מדברי השר אלון, גם ההדלפה מדברי השר דיין וגם ההודעה הפומבית של השר בנטוב - לא הוסיפו לנו מבחינת דמותה של הממשלה, וגם לא מבחינת מצבנו בחוץ.

שר העבודה י. אלון :

מה עם ההודעות השבועיות שלך כאמצעות...

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

מעולם לא אמרתי דברים כאלה, רק דברים שסוכמו

פה.

שר השיכון מ. בנטוב :

אני אמרתי דבר שנוגד את עמדות הממשלה:

שר הדתות ז. ורהפטינג:

רק בעניין רידינג.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

מדובר על מדיניות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה עם הכותל-המערבי ואפשרות לנשים ולנכדים להתפלל יחד? אפשר גם את זה להעלות על השולחן.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

מתי סוכס, אדוני שר-הדתות, שאסור לנשת לכותל-המערבי עם כל המשפחה, ואתה מופיע בכנסת ואומר שם דברים שיש לגביהם חילוקי-דעות תהומיים.

נדמה לי שהגענו למצב שהממשלה צריכה לקבל איוזה סיכומים בעניינים שעד עכשיו לא רצינו להתייחס אליהם, בעיקר בעניינים מדיניים, והייתי מציע שאנחנו נסכם. כל-אחד יש לו תכנית אחרת, וכך יש עשרים-ואחת תכניות. אם מותר - אז מותר לכולם לדבר. או שלא תהיינה תכניות, או שכל יום תהיה תכנית אחרת בעתון, או שתהיה תכנית של הממשלה.

שר השיכון ט. בנטוב:

כיוון שהשר בורג התקיף אותי, וכנראה שההתקפה זו
ההגנה הטובה ביותר, כאשר שואלים אותי באסיפה כזאת על תכנית כלל לא-רשמית של שר
העבודה, אמרתי שיש כל-מיני תכניות אחרות. לא היתה לי תרעומת לשר בורג, אם היה
אומר שמטעמים הלכתיים חושבים ששני עברי-היורד צריכים להיות שלנו. הייתי
בא בטענה? לא אמרתי שזו דעתי.

ביחס לדברי השר דיין. אינני רוצה "לרדת לחייו",

אבל יש איזו בעיה כללית.

שר הבטחון ט. דיין:

כל מה שביקשתי זה להיות הוגן, אינני מבקש שום

"הגנה על חיי".

שר השיכון ט. בנטוב:

יש איזו בעיה כללית שאנחנו חוזרים אליה כל פעם,
והשאלה היא עד מתי. כולנו לא נולדנו אחמול. כולנו יודעים, אפילו הצעירים
ביותר, שיש אמת אחת, וכולנו יודעים שאנחנו חיים ב"בית של זכויות". לא המצאנו
שום פטנט נגד הדלפות.

שנית, חשוב לא מה שאמר אדם אלא איך מבינים
אותו. יפה שהשר דיין נותן לנו הסבר, אבל אם מה שהוא אמר התפרסם ב"טיים" או
ב"לימונד", אי-אפשר להדביק לכל גליון את ההסבר שלו. לוקחים את הדברים כפי
שאנחנו מקבלים, ולא כפי שנאמרים.

גם לי יש מפלגה, יש לי דיונים פנימיים, יש ועדות ויש התייעצויות, אבל אני חמיר זוכר את שני הדברים האלה. כל זמן שאני שר, אינני יכול להגיד מה שאני רוצה. יש הברל אם חבר-הכנסת פרס אומר את הדברים האלה, או אם השר דיין אומר דברים אלה. אני יודע שכל העולם מחכה. אם יש איזו התנגשות בממשלה ויש דעות שונות, כל העולם אץ על זה. אני נזהר אפילו בפורום פנימי לדבר על דברים אלה. נדמה לי שזה לא מעבר ליכולת החברים שיושבים פה, אפילו בפורום פנימי שלהם, לדבר כך, מתוך הנחה שהדבר יודלף ומתוך הנחה שיכולים אחר-כך לעשות רושם מוטעה, ולמצוא דרך נכונה של דיבור.

גם ביחס להודעת ראש-הממשלה של הברלה בין גבול בטחוני לבין גבול מדיני - אני שמעתי הדים על-כך מהאורחת הצ'כוסלובקית שהייתה לנו, שהיא שמעה את זה ולא-כל-כך הבינה את ההברל. אני הייתי מציע שראש-הממשלה וכולנו, נשתמש במושגים מסויימים, ונאמר שיש לנו אינטרסים בטחוניים או בעיות בטחוניות על הירדן. אבל אם אנחנו משתמשים פעמים במלה "גבול", הרי גבול זה מושג מאוד ברור, וזה עלול לפעמים לקלקל לנו. צריך לחפש איזו פורמולה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בהזדמנות זו אני רוצה להעיר, נאמר כאן כאילו אתה אמרת באותה אסיפה - והכוונה כנראה ליהודה, שומרון ואפרים - שזו הוצאת הלב מירדן. זו אמירה מאוד לא-מוצלחת.

שר השיכון פ. בנטוב:

זו לא היתה הרצאה, אלא היה זה ערב שאלות-וחשובות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

חר גרוע.

שר השיכון ט. בנטוב:

- ודאי שזה יותר גרוע, אי-אפשר שלא להגיב כאשר כל השרים מדברים. כאשר שאלו אותי אם לא צריך לנהל משא-ומתן עם מצרים, אני רציתי להוכיח שירדן יותר נפגעת מכל ארץ ערבית אחרת, ולכן היא יותר נתונה לזה שתסכים למשא-ומתן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מצטער שהעניין נהפך לפאוסה במידה מסויימת, כי לא התרכזנו בדבר אחד. השר דיין אמר מה שאמר, אילו היינו מקבלים מה שהשר אבן הציג - היינו גומרים, וכך אנחנו מבזבזים זמן.

שר החינוך והתוכות ז. ארן:

ביקשתי רשות הדיבור, כי השר דיין אמר שהיו שם ארבעה שרים, והוא הכיב אותם בתור עדים למה שהוא אמר. אני הייתי אחד מהשרים האלה, ואני חייב להגיד איזה דבר.

אני שמעתי את ההרצאה, היא היתה הרצאה מעניינת מאוד. קינאתי בסיעת-העבודה שהיא זכתה להרצאה כל-כך מקיפה, שאף-פעם לא שמעתי כמות בממשלה. לדעתי הרצאה כזאת צריכה היתה להיות בממשלה. זאת קונצפציה שלמה של שאלות שלגביהן יש לשר דיין תשובות. זה דבר גדול, שאדם חושב שיש לו תשובות, במצב כזה לתת תשובות - זה לא-קל. אם בא חכם גם באופן לא-רשמי ואומר שיש לו תשובות, זה דבר חשוב אפילו לוויכוח.

לי היה ברור שזה יודלף. לזה לא צריך לעמול. ישבו בחורים ורשמו. קורה שאדם מדבר עם עצמו, וזה מופיע למחרתו ב"מעריב". "קצרת צימוקים" כזאת, לי היה ברור שזה יופיע ב"מעריב". מי שמדליף, הייתי מבקש

מאוד שלא ידליף את הפרשנות שלי, כי היא תזיק. בדרך-כלל יש הבדל בין מה ששר-הבטחון אומר ובין מה ששר-החינוך-והתרבות אומר, את שר החינוך-והתרבות לא מדליפים.

שר התחבונה מ. כומל :

פרט למקרים יוצאים-מן-הכלל.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

אבל כאשר מדובר על דבר זה, אם יגידו ששר-החינוך התקיף בזעם את שר-הבטחון, צריך לבסס זאת. אינני מתקיף ואינני מגיב בזעם, וצריך לבסס.

ברצוני לומר, אני מוכרח לראות הופעה זו על רקע דעת-הקהל בעולם; על רקע מועצת-הבטחון; על רקע השיחות עם יארינג ועל רקע המשא-ומתן עם חוסיין. אינני יכול להתעלם מזה. לא חשוב כרגע הניסוח. נכון שהשר דיין אמר שהוא מביע את דעתו הפרטית. הוא לא הצהיר הצהרות, הוא אמר מה שהוא חושב, אבל בכל-זאת יש הבדל אם שר-הבטחון מדבר ומביע את דעתו הפרטית, ובין כל שר אחר. יש הבדל, אם אחר מהשלושה האלה מופיע ומביע דעה, יש לזה אקוסטיקה בינלאומית חזקה מאד.

מה צריכה להיות המסקנה מענין זה? - לא צריך להגיד "אוי"ם שמום", ושמועצת-הבטחון אינה חשובה בענין זה. אינני חושב שזה מוסיף בריאות. מועצת-הבטחון זו בכל-זאת מועצת-הבטחון, והיא יכולה גם להחליט דברים חשובים מאוד, וגם רעים. אבל לזלזל בה בפומבי, כל-אחד שרוצה במועצת-הבטחון, וגם אלה שאינם רוצים, אינם אוהבים זאת. אינני יודע מדוע אני צריך לגרות אותם. בעיני זה דבר רציני. אם יארינג יתחשב כמה ששר-הבטחון אמר, הוא צריך למחר "לסגור את מזוודתיו".

שר החוץ א. אבן :

שנחתי להוסיף שיארינג אמר למצרים בחודש פברואר,

שהוא אינו מפרש את ההחלטה כמחייבת נסיגה לקווי ה-4 ביוני 1967.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

ברית-המועצות והערבים יכולים לפרש את דברי השר

דיין לגבי החלטת מועצת-הבטחון. מועצת-הבטחון עצמה עלולה להיעלב ולהיפגע, כי הנה אומרים לה שבכלל כל זה אינו שווה. יארינג לפי זה אין לו מה לעשות. לא זו בלבד שאין לו מה לעשות, במשך כל הזמן אנחנו אומרים יחליט מה שיחליט, ובלבד שהאחריות לא תיפול עלינו. זה מסייע לו אחרת, ועכשיו אין כל תקווה לזה.

יש לנו משא-ומתן עם ירדן ואנחנו מהססים, אבל

אומרים: אולי בכל-זאת, אז יש חכנית-אלון - ואתם יודעים איך אני מאמין בזה. אבל לא צריך להגיד, לפי דברי שר-הבטחון, שזה כדור-נסיון ובכלל הוא אינו מחשיב את זה. אם זה כדור-נסיון, אז גם חוסיין יודע זאת, ואז זה נשאר כדור בלי נסיון. אבל איפה הכדור אינני יודע.

אינני יודע מדוע צריך כרגע להעלות את ענין

הכותל-המערבי. צריך להוציא את זה. בתוך התבערה הגדולה הזאת שישנה סביב ירושלים, אין צורך להוסיף אפילו בקבוק-נפט אחד.

כפי שאמרתי, אני נהניתי מההרצאה, לדעתי זו פעם

ראשונה שבא חבר-הממשלה ושם את הדגש על נקודות מסוימות.

שר העבודה י. אלון:

זו לא פעם ראשונה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

בוועדת-השרים לענייני בטחון הוא הירצה על-כך,

וגם פה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

קונצפציה כזאת שלמה עוד לא שמעתי. גם אם אינני

חייב להסכים לכל, לי היה מעניין מאוד.

שר הבטחון מ. דיין:

אני יכול לעשות זאת לעתים קרובות, אם זה

מעניין.

ראש הממשלה ל. אשכול:

(לשר ארן) - לפי העישון שלך, אתה כנראה חושב

שזו ישיבת ועדת-השרים לענייני בטחון.

דו"ר י. גלילי:

אני עומד להציע שזו תהיה ועדת-שרים לענייני

בטחון, לגבי הפירסומים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני חושב שבענין זה אסור שיהיה פירסום.

שר הבריאות י. ברזילי:

אבל צריך להיות סיכום לפירסום.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בחור חבר-הממשלה השקט ביותר בעניינים אלה, אמרתי בישיבה הקודמת של הממשלה, שכמעט ויש צורך במורה-דרך לגבי ההצהרות של חברי-הממשלה. אם זה בא כדי לבלבל את האוייב, אולי זה בסדר. אבל אינני חושב שזה בא כדי לבלבל את האוייב, אלא זה בא לבלבל את הציבור הגדול, שזקוק למורה-דרך בהצהרות אלו, וגם כל-אחד מאתנו.

אני חושב את החודשים הקרובים לחודשים קשים למדינת-ישראל. על חכמים להיזהר בדבריהם. פה לא חשוכה לי כרגע הכוונה הטהורה, אלא איך הדבר הזה מופיע בחוץ, דרך אלפי רמקולים עולמיים.

אין לי שיחות על עניינים אלה, לא עם שר-החוץ ולא עם שר-הבטחון, אבל יש לי אינפורמציה, מה האימאג' כיום של ישראל מבחינה מדינית, לגבי כל מה שמתרחש פה, והאימאג' מאוד לא-טוב. אין כרגע צורך להוסיף שמן על המדורה הזאת. כשאנחנו מסתובבים שנה שלמה סביב ענין החלטת מועצת-הבטחון; כשיש שם סעיף על גבולות מוסכמים, שאנחנו מקבלים דבר זה בתור בסיס. בזה הערבים עזרו לנו בהתחלה, אבל בזמן האחרון הם חדלו. עכשיו זה להיפך, הם תפסו את הפרינציפ.

אינני יכול להגיד שאני מאושר מההופעה הזאת.

שר הבטחון פ. דיין :

לו אמרת לי שם מלכתחילה: תביא בחשבון שיכולות להיות הדלפות, הייתי מסתובב והולך הכיתה, אבל אתה היית שם כשביל לשמוע דיון חופשי, אתה באת ותבעת דיון חופשי.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

אני לא הייתי הולך להשיא לך עצות, אבל אני יודע שבמסיבה כזאת, כאשר יושבים עתונאים ורושמים, הם צריכים להיות יותר חוקים מברזל, כדי לא לפרסם זאת.

אני כרגע אינני מדבר על זה, אני אומר לחברי-הממשלה, בייחוד לאלה שמדברים בחוץ, כי יש פה חלק גדול של חברי-הממשלה שאינם מצהירים שום הצהרות...

שר העבודה י. אלון :

איש לא מצהיר הצהרות. גם השר דיין לא הצהיר הצהרות, הוא נתן הרצאה. גם העתונאים כתבו שזו היתה הרצאה, והיא הודלפה, אבל איוזו הצהרה היתה שם? גם השר בנטוב לא הצהיר הצהרות, הוא נתן הרצאה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

אני אמרתי, שהשר דיין הודיע כי הוא מוסר את הדברים על דעתו-הוא. אבל אנחנו מכירים את האווירה בארץ. בעניינים כאלה צריכים להיזהר, זה בכל-זאת לא יכול להיות כל-כך חופשי. למסור דברים בפורום

כזה, פירושו להוריע אותם בפומבי.

אני מסכים לזה, ששר-החוץ בכנסת צריך להתזיר את הקושיה לדאורייתא. צריך להגדיר את החלטות-הממשלה ומה שמחייב את הממשלה, אבל אסור שאנחנו לא נפיק את הלקח מענין זה. אבל פעם אנחנו מוכרחים להגיע לאיזהו דבר, שתהיה פה תכנית לגבי הודעות שונות של חברי-הממשלה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני בכל-זאת חושב שבמצב-העניינים הזה אנחנו חייבים להסיק מספר מסקנות, שנראה לי שמתחמקים מהן, עד שתהיה שעת-הכרח.

אני הצעתי בוועדת-השרים - וכמובן שנשאיתי בודד - שבענייני מדיניות-חוץ מדבר שר החוץ; בענייני בטחון מדבר שר-הבטחון, ובשני הנושאים מדבר ראש-הממשלה, וחו-לא. אמרו לי שאי-אפשר לעמוד בזה כשיושבים עם חברי המפלגה, אז השר בנטוב מגיע למועדון "בית-ברנר" ומדבר על הוצאת לבה של ירדן.

אם ראש-הממשלה אומר לי להביא זאת בתור הצעה, אני מביא זאת כהצעה-להחלטה. אני הייתי אחד מהשרים שנוכחו בהרצאה של חשר דיין. אילו אני הייתי יודע שאם אני אניד לו: אני בטוח שמכאן יודלף הדבר - על-ידי זה הייתי גורם לזה שלא ידבר, הייתי עושה זאת. אם מישיבות-הממשלה, שבהן יושבים עשרים-ואחד חברים, כל-אחד שמדליף יודע בכל-זאת שהוא עובר עבירה פלילית ממש, בכל-זאת יש הדלפות, והן לא יותר מרובות ממספר ישיבות הממשלה, אז שם ישנם אנשים שאין עליהם בכלל שום אחריות. ישבו שם אנשים במספר לא-קטן, שאינם חברי הסיעה. זו מסקנה אחת.

מסקנה שניה - כיוון שזה נאמר כאן אני מוכרח להתקומם נגד ההצעה הזאת, ש"הגיע הזמן שהממשלה תחליט". אני לא חושב שהגיע הזמן שהממשלה תחליט, מפני שכל עוד אין משא-ומתן עם הצד השני ליד שולחן - אין צורך להחליט. התנגדתי לרבריו של השר דוין; כשאמר שתכנית-אלון היא כדור-גישוש. ברור שהיא כדור-גישוש. אבל למה לנו להגיד שאנו מקבלים תכנית זו או אחרת, וכו' בזמן אחרים יגידו "לא"? צריכה להיות בממשלה חכמת-חיים, אם לא חכמת יחסי-ציבור, כדי להבין שזה בעצם קיומנו, ואנחנו נצטרך במשך הזמן הזה לדבר על הרבה ואריאנטים, אבל הוואריאנטים האלה א) צריכים לא להתפרסם; ב) צריכים לא להיות מוחלטים; ג) לא צריכים להיות מוגדרים בתואר של כדורי-נסיון.

שר הבריאות י. ברזילי:

מה זאת אומרת לא צריכים להיות מוחלטים?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לא צריכים לקבל החלטה, שמוציאים כדורי-גישוש.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

היתה ידיעה בעתונות בזמנו, שהתכנית של אלון מתפרסמת על-דעת ראש-הממשלה, שר-החוץ, שר-הבטחון והשר אלון. כלומר, היתה מתואמת בין ארבעה השרים האלה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אינני יודע באיזה עתון קראת זאת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

היתה ידיעה בעתון, ולא היתה הכחשה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

איזו ידיעה?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

על חכנית-אלון.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אני מקבל את דברי שר-הבטחון, שהוא לא העלה על דעתו שזה יודלף. אני מקבל את דבריו. אני מאמין.

שר הבטחון מ. דיין :

אני הייתי שם כבר פעם ודיברתי, ומלה אחת לא הוצאה. ראש-הממשלה הופיע בפורום הזה, כאשר ישבו אותם עשרות האנשים, ושום דבר לא הודלף.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אולי גם הפעם לא היה מודלף, לולא האטמוספירה של ויכוח פנימי-אישי שישנו.

שר הבטחון פ. דיין :

יכול להיות.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אין לי ספק בזה. לכולנו יש דעות, אבל יש הבדל. אמר כבר השר ארן, יש בזה פיקנטיות בפרט כאשר יש החרוצות פנימית. מה שקרה - קרה, צריך מזה להסיק מסקנות.

אני תומך בהודעתו של שר-החוץ. אני רוצה לומר, אינני יודע מי הרליף, אם זה היה חסיד שוטה, או שוטה חסיד.

שר הבטחון פ. דיין :

ו סתם שוטה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

- במאמר הראשי ב"מעריב" שבא אחרי זה נאמר: אתם נאיביים, אם אתם חושבים שזה לא יתפרסם, טוב שזה התפרסם וכו'.

שר העבודה י. אלון :

"מעריב" הוא לא-כל-כך חסיד שוטה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

יש לי שלוש הצעות: (א) אני חוסך בהודעה של

שר-החוץ. אינני יכול להציע, אבל אני ממליץ בפני שר-הבטחון שימצא דרך להוריד את "הטמפרטורה" של ההודעות האלו, של התכנית ושל פרשנות, אבל זה ענייני.

(ב) אני ממליץ שיוחלט ששרים אינם מדברים על מדיניות החוץ, זולת שר-החוץ וראש הממשלה; ושרים אינם מדברים על ענייני בטחון, זולת שר-הבטחון וראש-הממשלה.

דבר שלישי שאני מציע, להוריד מסדר-היום, עד

לעת-מצוא, את ההצעה, שמוכרחים להחליט.

שר התחבורה ט. כרמל:

אני הייתי השר השלישי ששמע את הרצאת שר-הבטחון,

אבל אני לא מתכוון לשחק את חברי-הממשלה בחוויות שלי משמיעת הרצאה זו.

שר החקלאות ח. גבתי:

השר הרביעי מותר על רשות-הדיבור.

שר התחבורה ט. כרמל:

הערה אחת לגבי התוכן, והערה אחת לגבי הצורה.

לגבי התוכן אני חושב שחשוב לנו להבהיר לעצמנו

שהממשלה לא קיבלה ולא הודיעה שהיא מקבלת את החלטות מועצת-הבטחון בבסיס למשא-ומתן, וזה חשוב להדגיש, בעיקר כאשר גם חבר-ממשלה טועה בזה. לא קיבלנו את החלטות מועצת-הבטחון בבסיס למשא-ומתן, ולא קיבלנו אותן בשלימותן.

שר הבריאות י. ברזילי:

בשלימותן לא נאמר, אלא כשלימות.

שר התחבורה ט. כרמל:

לא קיבלנו.

שר הבריאות י. ברזילי:

כך נאמר.

שר העבודה י. אלון:

גם השר אבן אומר שלא קיבלנו זאת.

שר התחבורה ט. כרמל:

אני קובע שכהחלטות-הממשלה, את זה לא קיבלנו,
ואני חושב שיש חשיבות גדולה בהדגשה הזאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אולי נקרא פעם את נוסח ההחלטה?

שר השיכון ט. כנטוב:

אולי צריך לתת לכל-אחד העתק.

שר התחבולה מ. כרמל:

אני רוצה להדגיש את זה, בעיקר כאשר יש

חברי-ממשלה שטועים בזה.

שר הבריאות י. ברוזילי:

לא טועים.

שר התחבולה מ. כרמל:

אנחנו שמענו פה מחדש, כדי לרענן את זכרוננו, את דברי שר-החוץ אחר קבלת ההחלטה של ה-22.11.67 באו"מ, לפי דעתי, הדברים מנוסחים יפה ולענין, וזה ניסוח של מחשבה מדינית ומחשבה הסברתית. שם לא כתוב שאנחנו מקבלים את החלטות מועצת-הבטחון. מה שאמרנו עד עכשיו, שאנחנו לא דוחים את זה. ברור לכל שאנחנו מוכנים לדון על זה בפגישת פנים-אל פנים, במשא-ומתן ישיר, אבל אין הסכמה על-כך מראש.

אני סבור, שכמו שיכול היה להיות נזק בפסילה טוטאלית מראש של החלטת מועצת-הבטחון. כך יש נזק בהסכמה מראש לקבלת החלטות מועצת הבטחון. אני חושב שברור - לפי דעתי על-כל-פנים - החלטות מועצת-הבטחון אינן תובעות נסיגה לקווים של ה-4 ביוני 1967. אבל אני רוצה לומר, - אפילו אני מסתכן בכך ש"ידיביקו" אותי לקוסיגין, - לו היינו מודיעים, שאנחנו מוכנים לקבל את החלטות מועצת-הבטחון, כפי שמבקש השר ברוזילי, היינו מקלים על אלה שמבקשים לשוות לה לחץ, שניסוג אל הקווים של ה-4 ביוני. לפיכך אנחנו חייבים להישאר בעמדתנו, שקיימת נכונות מצדנו לדון במשא-ומתן ישיר, פנים-אל-פנים, בבעיות התלויות ועומדות בינינו ובין הערבים, כדי לכונן את השלום, ולא נסרב לדון על

התלטות מועצת-הבטחון, אבל לא נודיע מראש על קבלתן, על אימוצן ועל הסכמה להן.

הערתי השנייה נוגעת לפרשה זו של הדלפות, שאני

חושב שזה מגיע לרמה של סכנה לאומית, הואיל ומדינה שאין לה סודות בעניינים

הכי-חיוניים - מסכנת את עצמה.

אני חושב שהיה נזק כמה שהתפרסם מהדברים של השר

דיין, ובמה שהתפרסם מהתכנית שהשר אלון הגיש לממשלה, וזה מונח בתיק חצי-שנה ולא

הודלף מכאן במשך של הזמן...

שר העבודה * אלון:

ותר מחצי שנה.

שר התחבורה מ. כרמל:

אבל הודלף לאחרונה בצורה מסולפת, על-כל פנים

לא בצורה מרוייקת, במידה שאני זוכר, כאשר היה על זה דיון במקום שהיה דיון.

נוכח המצב ויכולתנו להניח שאולי נצטרך לשבת

לשולחן עם ירדן, אנחנו צריכים לגבש לעצמנו עמדה, למה אנחנו צריכים להגיע, אבל

לא כהצעה שצריך להגיש לערבים. במידה שהיא הובנה כתכנית שצריך להגיש לערבים -

יש בזה פגם.

אני חושב שאנחנו צריכים לחשב יפה את דרכי

הכידור שלנו, גם בתוך המפלגות וגם בממשלה, כדי לשמור על סודות המדינה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מבקש תיקון אישי. כיוון שהזכירו כאן מה שאני אמרתי, אני אמרתי שירדן מרגישה או חושבת שהוציאו לה את לבה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

איפה נמצא הלכ הזה?

שר השיכון מ. בנטוב:

הגדה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

כל הגדה?

שר השיכון מ. בנטוב:

אמרתי שירדן חושבת שהוציאו לה את לבה. אסור להגיד מה שהם חושבים? על ירושלים אמרתי בפירוש, שירושלים היא שלנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ברור שצריך להתחשב במצב.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

אני מבקש להציע תיקון להצעת שר-החוץ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה קודם לנסות לסכם.

קודם-כל אני רוצה לחזור על ההצעה - אחרת כל הדיבורים על דבר הסודיות אין להם ערך, - שמפלגות גדולות תהיה להן ועדה קטנה לדיון בעניינים אלה. אני פעם הצעתי שיהיה לנו WAR CABINET של ששה, שבעה, שמונה אנשים, הגענו לחמישה-עשר, ואם אינני טועה, עברנו מחמישה-עשר לעשרים-ואחד, ובקרוב נהיה עשרים-ושניים, אני מקווה, מפני שחברים אומרים: אני שר בממשלה, אני רוצה לדעת. אומר לנו כאן השר יוסף ספיר, שהוא לבדו לא יכול לקבוע עמדה בעניינים מסויימים, ולכל מפלגה יש מישהו שצריך לדעת וצריך להתייעץ אתו. היה זמן שהוסכם ששרים מדברים עם אחד או שניים מחבריהם במפלגה.

השר י. ספיר:

לא התכוונתי לזה. לא הצעתי שדברים אלה יימסרו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מתכוון, אתה עוד לא יודע מה אני עומד

להגיד.

עכשיו אנחנו רואים בעוונותינו הרבים, שיש כאן מפלגה שיש לה הרבה חברי-כנסת, ואינני בטוח שאחרי זה לא בא עוד מישהו שהוא קרוב וחסידי, ולזה מצטרף עוד מספר גדול של אנשים, וזה נס אם לא תמיד זה נמסר, בייחוד כאשר מדברים על דברים שאני יודע שהם בבחינת "סקופ" לעתונאים. מן הדין שמפלגה שיש לה הרבה חברים, תהיה לה ועדה קטנה, שחבר-הממשלה אשר עוסק בדברים האלה,

יהיו לו חבר אחד או שניים במפלגה שהוא מתייעץ אתם, אחרת שום דבר לא יועיל. פה גם לא יועיל חמיר להטיל צנזורה, מפני שזה לא יבוא מהממשלה, זה יבוא מתוך 120 איש שיושבים בוועדות. כאשר סיעה קטנה דנה באיזה ענין, זה מגיע מיד לסיעה בינונית וגדולה, ואז מקימים צעקות: מדוע שם מדברים ואנחנו פה לא יודעים כלום.

במקרה זה היו נוכחים ארבעה שרים, ואני שמח שאני

לא הייתי, אבל אלה שהיו...

שר המשטרה א. ששון :

היו חמישה, גם אני הייתי.

דוד י. גלילי :

היה עוד מישהו שלא היה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

בכל-אופן, אלה שהיו שם ולא החליטו להגיד לשו
דיין: שמע, אתה נכנס לג'ונגל, מיד במקום, אם אתם חושבים שיש בזה סכנות, כי אז
יש עוד חמישה-ששה שרים שאומרים אחרת, אני חושב שזה שייך לחברות.

מה שאני אומר עכשיו אינו שייך לשולחן הזה, אבל
לעתים יש רצון לא להסתפק בוועדה מדינית - ואני יודע שבכל המפלגות יש ועדות
מדיניות, ונדמה לך שבועדה המדינית באו כאילו להסכם על איזה דבר, אחר-כך זה
פתאום מופיע בסיעה הגדולה "עם הרגליים למעלה והראש למטה". אני מדבר בלשון
סתומה, כי זה לא שייך לשולחן הזה, זה שייך לסיעות ולמפלגות, והמכין יבין.

לי היה יסוד לחשוב שהשר דיין מקבל את הדבר, ואני עצמי התפלאתי באיזו שיחה של מעטים, כאשר ראיתי שהוא מקבל את העניין. אם כי אני יודע שהרבה זמן הוא לא היה בער זה, כשם שהרבה זמן היה נגד הקמת יישובים בבקעת-הירדן. אבל דברים יכולים להשתנות, ויכול להשתנות גם היחס לעניינים. התפלאתי מה פתאום זה גם-כן הלך חלק, ונאמר שזה בסדר. אני כבר לא מדבר עכשיו על העניין איך זה התפרסם...

שר הכטחון פ. דיין:

דבר זה לא נכון, ארוני ראש-הממשלה. אתה תקבל סטנוגרמה של הדברים. אמרתי שאני בעד הקמת כמה יישובים בבקעת-הירדן, ואתה יודע שאני הצעתי להקים שלושה יישובים שם, שהיום נקראים מחולה א' ומחולה ב', ויישוב אחד ליד קליה. אתה יודע שאני הצעתי זאת, וזה נתקבל, וזה מה שאמרתי. תראה את הסטינוגרמה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קראתי, מי שקורא את הסטנוגרמה צריך להבין שיש ויכוח רב בינך וביני, או ביני ובין אלון. נכון שהיה ויכוח, אבל עכשיו כבר אין ויכוח. שם לא נאמר יישוב אחד או שניים, נאמר בכמה מקומות, ואין לנו תקציב. זה נכון. גם ברמת-הגולן היתה שאלה. אבל מהדברים שנאמרו שם, אם תקרא עוד הפעם, אני אקרא עוד הפעם אולי אני טועה.

שר הכטחון פ. דיין:

אתה לא היית בישיבה, הסטנוגרמה בידך, אתה עוד לא ראית אותה, אני אעביר לך אותה. אתה לא ראית את הסטנוגרמה, ראית מה שהיה בעתונים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נכון. אתה איש ששומר מאוד על כל מלה, ובאשר אני אומר איזה דבר, אז משהו אחד, מיד מביאים פרוטוקולים מלפני 17 שנה ומוציאים פיסקה, ואומרים: לא נכון, כך לא אמרתי. אם כל העתונים אומרים זאת, שצריך לעשות הכל, אני התרשמתי שצריך מהר להקים ישובים לכל אורך הגבול סביב ישראל. זה דבר טוב, דבר לא-רע. אני יכול לשאת שיהיו עוד איזה ישובים, אבל יצא משהו משונה, בכל-אופן כלפי מחצית הכנסת, שם יושבים כמחצית חברי-הכנסת, והם יודעים שהיו לנו במשך השנה הזאת דעות שונות. אבל כאמור, זה לא שייך לכאן. אם אתה חרצה, אני מציע את עצמי, וזה מחקשך אולי גם עם מה שהשר ששון אמר, חשכתי שנקיים השבוע דיון בפורום קטן, כדי ליישר את ההדורים בכמה דברים, וכדי לדעת מה אנחנו אומרים לחברים שלנו; מה כל מפלגה אומרת לחבריה-היא, ואם זה מגיע לעתון אחרת, צריך להגיד שזה אחרת. גם אם אני ראיתי בעתון, שהתכנית של אלון היא על-דעת אשכול, אני מחפש עכשיו הזדמנות, בייחוד לאחר שכך הוצג העניין, להודיע בעתונים - אני לא חייב לקרוא את כל העתונים, אבל הופיעה ידיעה בזאת, - ואני רוצה להגיד שזה לא על דעתי, לא מפני שאני מתנגד.

שר השיכון ט. בנטוב:

על מה אתה מדבר, על תכנית-אלון?

ראש הממשלה ל. אשכול:

חברי-הממשלה צריכים להבין ברמז.

שר השיכון ט. בנטוב:

לא תמיד יכולים, בייחוד אם זה עניין פנימי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה עניין פנימי, לא שייך לשולחן הזה.

עוד דבר, אולי זה יפתיע אתכם, אבל אני רואה שעוד ב-2 בספטמבר 1956 ישנה החלטה של הממשלה, כידוע לכם אני אז לא הייתי ראש-הממשלה, נאמר בהחלטה, כי שום שר, מחוץ לראש-הממשלה ושר-החוץ, אינו רשאי למסור לעתונות הודעות בענייני מדיניות חוץ, אלא אם הוסמך לכך על-ידי הממשלה. אז יש החלטה כזאת, השאלה מי זוכר אותה ומי נוהג לפיה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מציע לקבל החלטה כזאת מחדש.

דוד י. גלילי:

אני מבקש תחילה להסביר מה זה הודעות, מה זה הודעות לעתונות, ומה זה בפומבי, לפני שהיינה כל ההבהרות האלו, אי-אפשר להצביע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה יושב-ראש ועדת-המשנה, כמה שנים צריך לחכות שנקבל איזה סיכום, מה זו הודעה, מתי מוסרים, איך ומי?

דוד י. גלילי :

אני לא מטפל בזה כך.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מבין. אינני רוצה שנעלה עכשיו 17 דברים, שכל-אחד העלה. לו אני הייתי באסיפה והייתי שומע שחבר-הממשלה אומר, שירדן חושבת כי הוציאו את הלב שלה, הייתי קופץ מעורי והייתי אומר: זו דאגתך? זו הדאגה היחידה שיש לך?

שר השיכון ט. בנטוב :

זה הדבר היחיד שדיברתי עליו?

ראש הממשלה ל. אשכול :

יחד הדברים אינם מעניינים אותי.

שר השיכון ט. בנטוב :

או אל תגיד שזו הדאגה היחידה שלי.

ראש הממשלה ל. אשכול :

שמענו את הנוסח של שר-החוץ, ואני מבין שבחשובה שהוא יענה בכנסת, אין דבר שחורג ממה שנאמר על-ידי הממשלה, ממה שהובא על-ידי שר-החוץ לכנסת, כשהכנסת רשמה לפניה את ההודעה וכו'.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

אני מציע תיקון אחד, כי שר-החוץ אמר שתהיה הודעה גם אחרי הישיבה היום. הייתי מבקש שיוסיף בדבריו, שהגבולות המוסכמים והבטוחים, זה מה שייקבע בהסכם ובמשא-ומתן ישיר בין הצדדים.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

זה הוא לא אמר במועצת-הבטחון.

שר החוץ א. אבן :

אני צריך להגיד מה שאמרתי במועצת-הבטחון.

דאש הממשלה ל. אשכול :

אם הוא לא אמר זאת אז - אי-אפשר להגיד זאת עכשיו. צריך לזכור שבמקומות אחרים יש מי שקורא ועוקב אחרי כל דבר, שומעים, מקשיבים ומעתיקים כל דבר שנאמר, וזה הולך ישר לכל-מיני מקומות גם בארה"ב. האם אפשר על-ידי החלטה לרסן מספר חברים, כשהם מדברים בעניינים שבהם אינם מטפלים? על זה יש כבר החלטה. שר-המשפטים מציע לחזור עליה, אז נחזור עליה, אלא אם משהו מתנגד.

שר הסעד י. כורז :

קודם יש צורך בהבהרה.

השר י. גלילי :

צריך להבהיר מה זו הודעה.

שר הבטחון מ. דיין :

אני מציע שענין ההחלטה הזאת לא יהיה סמוך לשיבה הזאת, כי אם זה יוסמך, משמעות הדבר כאילו דיברתי בפומבי.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מסכים.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

גם אני מסכים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני חוזר על בקשתי ליושב-ראש הוועדה, לזרז את הדברים, או שיבוא ויגיד: רבותי, איננו יכולים להגיע לקץ הדבר, - אז נתווכח. אני מפנה את חשומת-לבו של השר גלילי, אני יודע שיש סיבות שהוועדה לא הגיעה לסוף, אבל יעשו מאמץ שהוועדה תקבע מה אפשר ומה אי-אפשר. מה שנוגע לשיבות-הממשלה, אנחנו נכריז ששיבה זו היא ישיבת ועדת-השרים לענייני בטחון.

שר הבריאות י. כרזילי :

והסיכום שמתפרסם הוא של הממשלה?

שר החוץ א. אבן :

יש סיכום שהודעותינו שרירות וקיימות.

ראש הממשלה ל. אשכול :

הסיכום הוא ששר-החוץ, בחשובה על שאילתות בכנסת, יחזור על הודעת הממשלה, ולא ייאמר אחרת ממה שכבר נאמר, וזה עבר את הכנסת ונאמר בפומבי בארה"ב ובישראל.

דגש י. גלילי :

והחלטה זו תפורסם או לא?

שר החוץ א. אבן :

כן.

שר השיכון ט. בנטוב :

אם העתונאים ישאלו היום את מזכירת-הממשלה, היא תגיד ששר-החוץ ישיב על זה בכנסת.

ראש הממשלה ל. אשכול :

ישנה הצעה נוספת של שר-המשפטים, אני היתי תומך

בזה, להסיר מסדר-היום שלנו פה הצעות בדבר הצורך לקבל החלטות לגבי הסדרים סופיים עם שכנינו.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אחת כל יום אומרים לנו שאנו מוכרחים להחליט.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

בענין זה אני רוצה להעיר לסדר.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני בכל-זאת רוצה להגיד מדוע לא כדאי, כי

העניינים בינינו משתנים, אם אגיד מחדש-לחודש אולי זו גוזמה, אבל הם משתנים חדשים לבקרים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

הדברים משתנים, שר-המשפטים יכול היה להציע הצעה

זו, לו היה לנו בירור מדיני לגופם של דברים, לא היה בירור לגופם של דברים,

ראש הממשלה ל. אשכול :

זו לא הצעה לסדר, אתה מתנגד להצעתו.

שר השיכון מ. בנטוב:

ההצעה איננה בשלה, כי עדיין אין הצעות סופיות

צריך לקיים בירור.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אז אתה מתנגד להצעה. אינני מכיר זאת להחלטה.

תהיה הצעה שיהיה בירור מדיני, נקיים בירור מדיני, ואז נדון.

שר החוץ א. אבן:

יש בעיה אחת נוספת. אני קורא בינתיים את כל המיברקים על התהודה הכינלאומית, והיא עצומה וגדולה מאוד, והיא אינה מוגבלת לענין זה של החלטת מועצת-הבטחון ופירוש הנכולות. יש כל-מיני הודעות בעתונות האירופית, כאילו שר-הבטחון אמר שישראל תקום על השטח, מהים-התיכון ועד לירדן; יש משהו על הכותל-המערבי.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מי פירסם זאת?

שר החוץ א. אבן:

כל העתונות, "ליפיגארו" אומר שזו תשובה לתכנית אלון לרבות סירוב להחזיר אף שעל מהשטחים; ב"ליפורד" מאתמול; דיין מציע דחייה נמרצת וסיטונת של החלטת מועצת-הבטחון; תגובות ערביות; הכרזת דיין אינה צריכה

להרגיז את הערבים, עלינו להפיק ממנה מלוא התועלת.

במקום להיכנס לזה, אילו אפשר היה להגיד בשם שר-הבטחון, שהוצאתו לא היתה הנדסת מדיניות הממשלה, כי אם הבעת דעה אישית שלו, - אז אין צורך להתייחס לזה.

שר הבטחון ט. דיין :

סלח לי מאוד אדוני שר-החוץ, כולם הרגישו שזאת היתה הבעת דעה אישית.

שר החוץ א. אבן :

אם אנחנו מכחישים את זה, זה כאילו אנו מסכימים לשאר הדברים.

שר הבטחון ט. דיין :

מה שאתה אומר, דווקא זה נאמר בכל העתונים שפירסמו את הדליפה, שלא הבעתי את דעת הממשלה. כל עתון התחיל בזה, אז אני צריך להכחיש? לא היה עתון שלא כתב שדבר זה היה כמסגרת סגורה, וזו היתה הבעת דעה אישית, את זה אני צריך להכחיש?

ראש הממשלה ל. אשכול :

אבל אתה לא צריך להתנגד, שמי ששייב על השאלות בכנסת, יגיד ששר-הבטחון בחוג סגור אמר זאת כדעה אישית.

שר הבטחון ט. דיין :

בהחלט.

שר העבודה י. אלוז :

הוא יכול להסתמך על זה.

שר הבטחון ט. דיין :

וראי, אבל לא שאני מכחיש, כאילו היתה לי

פרטנוזיה לקבוע את עמדת הממשלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

למה אי-אפשר להגיד שההדלפה לא היתה מדוייקת? לא

שאומרים שמה שהיה בעתון, לא היה, אבל אפשר להגיד שההדלפה לא היתה מדוייקת.

שר הדואר י. ישעיהו :

מי יגיד, הממשלה?

שר הפנים מ.ח. שפירא :

לא, בשם שר-הבטחון, שהוא אמנם דיבר על דברים

אלה, אבל ההדלפה לא היתה מדוייקת, ושהם יחשבו מה לא היה מדוייק.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

פניתי בדברי לשר-הבטחון, במידה שיראה לאפשר ולנחון, אז הוא יירע בעצמו כיצד לנסח את הדברים, לא צריכה להיות על זה התלטת-הממשלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אם אנו אומרים בצורה כזאת, שהוא דיבר באופן פרטי, פירוש הדבר שאנחנו מקבלים מה שהוא אמר באופן פרטי.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זה היה בכל העתונים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא כך, בשני עתוני-הערב לא היתה אותה גירסה, ב"ידיעות אחרונות" היתה גירסה אחת וב"מעריב" גירסה אחרת, זה ברור שזו הדלפה, אפשר להגיד שזו הדלפה לא מדויקת ממה שהוא אמר.

ד"ר י. ספיר:

שר-הבטחון יגיד?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

למה לא? אני יודע שכן-גוריון היה מוסר הודעה לממשלה, ואחר-כך, אם זה הופיע בעתונות, הוא היה אומר שזה לא מדויק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

על זה אני מתפלל, כי ראש-הממשלה כחבר-הממשלה צריך להגיד את כל האמת ורק את האמת, גם בכנסת.

שר הפנים ט.ח. שפירא:

אני לא מדבר על הכנסת, בכנסת יגיד מה שיש לו לומר. שר-החוץ ואנו עומדים על אותה החלטה, אבל אני מדבר על-כך שהשר דיין יכול לומר ולציין שההדלפה היתה לא מדויקת.

שר הבטחון ט. דיין:

אילו יכולתי לומר שפסוק אחד - הפסוק ביחס לנסיגה אל קווי ה-4 ביוני - אינו נכון, היה טעם להכחשה. היות ואינני יכול לומר שרק זה לא-נכון, ואינני רוצה לומר על דברים אחרים שאינם נכונים, מזה ישחמע כאילו הפסוק הזה קיים.

שר הפנים ט.ח. שפירא:

אבל אתה יכול להגיד באופן כללי, שההדלפה לא היתה מדויקת, וכל-אחד יחשוב לו אם זה מתייחס לעניין ה-4 ביוני, לענין הכותל או לדבר אחר. אם אתה אומר באופן כללי שזה לא מדויק, אתה לא מתחייב לומר: זה לא נכון וזה לא נכון. אני חושב שאתה צריך לחשוב על זה כדי להוציא גם את עצמנו וגם את עצמך מהתסבוכת הזאת.

שר הבטחון פ. דיין:

אני מוכן לחשוב על זה.

מ ח ל י ט י ם

להסמיך את שר-החוץ להבהיר, בחשובה לשאלות שהופנו אליו, כי המושג "גבולות בטוחים ומוכרים" בהחלטת מועצת-הבטחון מיום 22.11.67 פירושו - כפי שהוסבר על-ידו במועצת-הבטחון ובכנסת - גבולות של קבע אשר ייקבעו בהסכם בין מדינות האזור במסגרת כינון השלום.

= = = = =

שר הפיתוח ושר התיירות פ. קול:

אולי נוכל לשמוע על השיחות שהיו עם שר-החוץ

בפועל של רומניה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני אבקש ממך לתת לי לנהל את הישיבה. אני

הבטחתי לשר-החינוך שב-11:30 נגיע לסעיף שלו - המלצות הוועדה הפרלמנטרית בענין מיכנה החינוך. עכשיו כבר 11.30 ויש לנו עוד כמה סעיפים חשובים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אם אתה מבטיח בישיבה אחר-הצהריים להתחיל בסעיף

הזה, אני מוכן לרחות זאת לשעה 4.00 אחה"צ.

שר הפנים ט.ח. שפירא:

אני מבקש לדחות את הישיבה אחר-הצהריים, כי יש לנו היום ועידה עולמית של "המזרחי". באופן פתאומי הודיעו על ישיבה שנייה, וקשה לנו להיות כל היום בממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני לא יכול להגיד שכאופן פתאומי הודיעו, נדמה לי שהודיעו על-כך לפני ימים אחדים. אולי נשב מחר בבקר.

שר העבודה י. אלון:

מחר בבוקר אי-אפשר. אולי נשב הערב? או שנקיים את הישיבה אחר-הצהריים, ונדרון בסעיפים שאינם נוגעים לשר-הפנים.

שר השיכון ט. בנטוב:

אי-אפשר בכל פעם להפוך את הסדר. קיבלנו הודעה שתהיה ישיבת-ממשלה אחר-הצהריים, אני מציע לקיים זאת.

שר החוץ א. אבן:

אני צריך עשר דקות כדי למסור על השיחות עם שר-החוץ בפועל של רומניה ועל השיחות עם יארינג.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נעשה זאת אחרי שנשמע את סקירת שר-החינוך.

= = = =

543. המלצות הוועדה הפרלמנטרית בענין מיבנה החינוך

(נספח מס. 457 אשר נשלח אל חברי-הממשלה)

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

חברי-הממשלה, לפני כל-אחד מכם מונחת
ההצעה-להחלטה, לאשר את המלצות של הוועדה הפרלמנטרית לבחינת מיבנה החינוך
היסודי והעל-יסודי בישראל.

דבר זה הוטל על הוועדה לפני שנתיים-ורבע,
והוועדה ישבה שנה אחת יותר מאשר הזמן שבו צריכה היתה להביא את מסקנותיה. אבל
יושב-ראש הוועדה וחברי הוועדה רצו להיכנס לעובי הקורה, ולקורה הזאת יש עובי,
והם הביאו מומחים מחוץ-לארץ ומומחים מהארץ. במידה שאני מכיר ועדות ציבוריות,
אני חושב שזו היתה אחת הוועדות שהשקיעה עמל רב ומחשבה רבה, ומתוך לבטי מצפון,
כי אני יודע שהיו לה כל-מיני ספיקות לגבי כל-מיני דברים. הוועדה הגישה את
המסקנות, ובהתאם להחלטת הכנסת, היא צריכה היתה להגיש את מסקנותיה לממשלה
ולכנסת בעת-ובעונה-אחת. מסתבר שהממשלה צריכה לדרון בזה לפני הכנסת. זה מונח
גם על שולחן-הכנסת, אבל יושב-ראש הכנסת מחכה שהממשלה תודיע לו להכניס זאת
לסדר-היום.

לפי המסקנות האלו, יש צורך לשנות את מיבנה החינוך בשביל התחמים, לא מתוך זה שצריך פיגורטיבית לשנות זאת, אלא שכדי לשנות את התחמים מוכרחים לשנות את מיבנה החינוך מ-4+8, כפי שזה קיים עד עכשיו, ל-6+6, 6 יסודי ו-6 על יסודי, שגם 6 שנות העל-יסודי מושחתות על שתי חטיבות - 3+3.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ה-6 השניים שמחולקות ל-3+3 - זה בכל הארץ, או שיכול להיות שבמקומות מסויימים זה לא מחולק לשניים?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני מוטר זאת כאן בצורה מרוכזת, אבל בהמלצות של הוועדה יש כל האפשרויות שאפשר לדבר עליהן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יכולים להיות מקומות ששם זה יהיה 6 + 6, ובמקומות אחרים ששם זה יהיה 6 + 3 + 3.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ה-3 איננו לחוד, יש רק מקרה אחד שמקימים את ה-3 כדי שיגדלו ל-6. יש מקומות שהיום אין בהם 6 שנות לימוד, אבל מציעים לבנות את זה על-יסוד הנידול של מספר התלמידים, ומוזה בונים את ה-6. כמו שהיה פעם שיכון צומח, שהתחילו מבתיים של קומה אחת, אבל שבנו אותם כך שהיה אפשר אחר-כך להוסיף קומות נוספות.

אני רוצה להגיד לאלה שמחייבים את התכנית ולאלה שמפקקים, אנחנו מדברים על ענין שממנו ובו תלוייה ההתפתחות של דור שלם, ולכן אני מבקש הקשבה וכניסה לענין זה.

כיצד הענין הזה התחיל? - אני רוצה לגלות לכם איזה סוד. לפני כמה שנים הקימותי ועדה ציבורית בראשותו של פרופ' פראוור, כדי לבחון בונה-פירה את ההצעה לתוספת שתי שנות-לימוד חובה, לבדוק אם צריך שתי שנים או שנה אחת. כאשר אני נקראתי להופיע בפני הוועדה בתור שר-החינוך - ויש סטנוגרמה של הדברים - אמרתי לחברי הוועדה, שכלי שינוי מבנה החינוך לא בדאי להטיל על המדינה את הענין הזה של לימוד חובה חינוס בכתה ט', מפני שמונים אחוז מהתלמידים עוברים לכתה ט', ומפני שבחוקף שכר-הלימוד המורג, כל אלה שאנחנו מדברים עליהם, שהם מעוטי-יכולת, פטורים משכר-לימוד. בלי שינוי מבנה החינוך, - ובלי תוספת שנת-חינוך אי-אפשר לעשות אותו, - לא כדאי להעמיס על המדינה הוצאות כאלו, אם כי בדרך-כלל גם העיריות משתתפות בחלק מהתשלום למורים. למשל, אנחנו היום משלמים שכר-לימוד מורג 70 מיליון ל"י לשנה. בסכום הזה נושאת הממשלה. יש רק 24% מההורים שמשלמים שכר-לימוד מלא. זה הפטנט שלי ואני גאה עליו.

שר העבודה י. אלון:

זה אחד ההישגים החשובים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני התחלתי בזה ב-1 מיליון ל"י לשנה, ועכשיו זה 70 מיליון ל"י, ו-50% מהתלמידים פטורים לגמרי, ואחר-כך - מ-50% הנוותרים, 80% שפטורים חלקית, ורק 24% מהתלמידים משלמים שכר-לימוד מלא.

ד"ר י. ספיר :

כמה בסך-הכל משלמים ההורים בהשוואה ל-70 מיליון

ל"י אלה שמשלמת הממשלה?

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

אם תעשה חשבון, בממוצע זה 1,000 ל"י לחודש. מה הניע אותי לזה, ומדוע? ואני כרגע לא מדבר על ועדת-פראוור, שהנתי על מסקנותיה, אינני נכנס לזה, אני מדבר על הוועדה הפרלמנטרית, מדוע היא קיבלה את הקונצפציה הזאת. היא שינתה שם איזה דברים, די חשובים, אבל אני רוצה שתדעו מה עמד ביסודו של הענין הזה. כאן הייתי מבקש את ההקשבה, בעיקר של אלה שהם דוגלים במגמה סמלכתית דתית, ואני אסביר מדוע אתם צריכים להיות יותר מעוניינים בריפורמה הזאת מאשר מישחו אתר.

המצב הוא בזה, כולנו ציונים ורוצים עלייה. כל עלייה שתהיה, אנחנו נישאר מיעוט בארץ הזאת, גם אם תהיה עלייה גדולה. אחד הדברים היסודיים הוא, שהנוער שכבר נמצא בארץ, שהוא גדל במולדת ומדבר עברית, נפיק ממנו את מכסימם התועלת, בשבילו ובשביל המדינה.

דבר שני, כל העולם מדבר על מדע, אני לא, ולא מפני שאני אינני מחשיב את המדע, אלא מפני שאינני מומחה לשטח זה. אנשי המדע מכים על חטא, שמערכת-החינוך בישראל פגומה בשטח זה של המדע. לא מזמן ביקר כאן אחד מגדולי-המדע בעולם, והוא אמר שהרמה הגבוהה והחשובה שיש למכון-ווייצמן, לאוניברסיטה העברית ולטכניון כל ישרו אותנו, כי בין הרמה המדעית הגבוהה הזאת ובין מה שנמצא למטה, יש פער עצום. והוא אמר: אם אתם לא תגשרו על פני הפער בשטח זה, זה יהיה רע. לא הייתי זקוק לפרופסור הזה, כדי שיגיד לי זאת, יש לי די פרופסורים ישראלים בענין זה.

המבנה של $8 + 4$ אינו מאפשר כל סידור כזה, ואני
 אניד מדוע. יש לנו 1,400 בתי-ספר יסודיים, ויש שאלה של כחות ז' ו-ח'. אם
 תסתחר את האנציקלופדיה החינוכית שלנו, - במקום להיכנס לכל-מיני ויכוחים, -
 ותראו מה מתרחש בעולם, הרי האנציקלופדיה החינוכית מוכיחה שהמגמה בעולם היא,
 שהחינוך היסודי יהיה עד חמש-שש כחות, כלומר מגיל 11-12 מתחיל החינוך
 העל-יסודי. זו המגמה בעולם מפני ש-א) גיל 12 זה כבר לא גיל-ילדות, זה כבר עולם
 אחר, זה כבר גיל מתבגר על כל הקשור בזה; ב) המדע בימינו הגיע למצב שאפשר
 להוריד אותו מהכחות העליונות לכחות נמוכות יותר. הולך ונעלם הדבר, שמדע
 מלמדים רק בכחות עליונות.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

באיזה מדינות זה קיים?

שר החינוך והתוכות ז. ארן:

אני אגיע לזה.

שר החוץ א. אבן:

זה המהלך הכללי.

שר החינוך והתוכות ז. ארן:

באנגליה זה היה 11 פלוס; באמריקה - שני-שליש של
 החינוך בנוי על $3 + 3 + 6$, רק בשיקאגו זה עוד $4 + 8$; ביפאן זה $3 + 3 + 6$, ואני
 מאחל לעצמנו את רמת החינוך ביפאן, פרט לתנ"ך.

אני רוצה למסור בצורה תמציתית, אם כי אני יכול להרצות על זה שעות, מה זאת אומרת מדע בתוך בתי-הספר. לימוד מדע מגיל 12 פירושו: (א) מורה בעל רמה אקדמאית, שיש לו ידע ויש לו היכולת להקנות אותו; (ב) נחוצות מעבדות, נחוצים אולסי-מלאכה, נחוץ ייעוץ והכוונה.

בכל-אחד מהדברים האלה אומר פסוקים ספורים. הנה למשל, לפני שנה עשינו נסיון והכנסנו חדרי-טבע ב-400 כתות. זה עולה כסף, מה התברר? המורים אינם יודעים מה לעשות עם זה.

שר התחכונה מ. כומל:

זה לא ענין של מכונה, זה ענין של המורה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אם רוצים לעשות את זה בביולוגיה, פיסיקה וכימיה, לא תקים מעבדות ב-1,400 בתי-ספר. יחד עם המכנים, יש כל מה שקשור בזה, אמן שעושה את המלאכה וכו'.

פה אני מגיע לנקודה, שמי שאינו מבין את זה, אינו מבין מה מתחש. רבותי, בכל העולם התרבותי, המגמה היא להקיף את כל העם של הילדים ושל הנוער בחינוך, על יסוד הנחה שהאיכויות של הנוער זה לאו-דווקא תעודת-בגרות. יש איכויות שונות של נוער ויש בעלי כשרונות שונים. לכן המגמה היא לבנות בית-ספר כזה שהוא רב-מסלולי, שיש בו גם מגמה עיונית, גם מגמה מקצועית, עם כל האטריבוטים שיכולים לכוון ולהכשיר את הנוער בהתאם לכשרונותיו או נטיותיו במסגרת החינוך המקצועי או העיוני. ואם לעשות את זה, צריך לעשות את זה בשביל כלל התלמידים, כדי להקיף את כולם בשיטת לימודים כזאת ובאטריבוטים כאלה, שיאפשרו למצות מהנוער הזה את המכסימום, בהתאם לכשרונותיו, לנטיותיו ולהכשרתו.

מה המצב כיום? - כאשר היום נער גוסר את כחה ח', כלומר את בית-הספר היסודי, ההתפרסות שלו היא סטיכית. כאן הסקר אומר לנו מי אינו יכול ללכת לחינוך עיוני. לזה לא ניתן שכר-לימוד מודרג, ואחר-כך יש התפרסות של אלה שהם ללא כל הכשרה.

מה שאני רוצה להגיד עכשיו חל על כלל התלמידים, אבל זה בנוגע בעיקר לבני יוצאי ארצות-המזרח. אני רוצה להביא כמה מספרים שכל-אחד יכול לזכור אותם.

בכתות א' של בית-הספר היסודי ובגן-חובה בשנת תשכ"ח, היו שני-שליש מהתלמידים בני יוצאי ארצות-האיסלם. לאמר, כעבור עשר - שתים-עשרה שנה הם יהיו שני-שליש של כל הנוער בארץ תזכרו את זה היטב.

שר החוץ א. אבן:

כולל ילדי הארץ? זאת אומרת שוק ההורים באו

מארצות-האיסלם?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לזה עוד אניע, זה לא-כל-כך פשוט. בכתות ח' של בית-הספר היסודי, יוצאי ארצות-האיסלם הם כבר כיום 53%, וזה יחד עם המעורבים, שאחד מההורים הוא בן יוצאי ארצות-האיסלם. בחינוך העל-יסודי כולו, בכל הכתות יש כ-36%, אחר-כך זה הולך ויורד מכתה-לכתה.

אבקש מכם לזכור עוד דבר אחד. הנה למשל,

מ-9,000 בני יוצאי ארצות-האיסלם שנכנסו בתשכ"ד לבית-הספר התיכון, בשנה זו

מצאנו רק

3,000 מהם

בכתה י"ב.

שני-שליש מהם

נשרו, והם רק

13% מכל אלה

שהגיעו

לתעודת-בגרות.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

מכל מקבלי תעודות-הבגרות?

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

בחשכ"ז נכנסו למחזור כשליש, ואחר-כך לקבלת

תעודת-בגרות הגיעו 13%. באוניברסיטאות הם 12%.

נכון, כל מה שהעלינו מוכיח שיש לנו הישגים

עצומים מבחינת טיפוח הכשרונות והנטיות של התלמידים, זה דבר פסיכולוגי בחינוך, שעבר את כל 'מערכת הרס'. בצרפת, בעלי המקצועות החופשיים הם בני העשירים, הם לא מבני הארץ ולא מבני 'עמך'. אבות המדינה, כאשר הם יושבים ודנים על ענייני החינוך, אצלם זה דבר ראשון לאחר או במקביל לבטחון. אחרי הבטחון זה הדבר החשוב ביותר, כי זה גם ענין חברתי, גם תרבותי, גם כלכלי וגם בטחוני.

אנחנו צריכים לתת דעתנו איך וכיצד מזוים את

זה. בעשור השלישי למדינה, אחרי 20 השנה האלה, אנחנו יכולים לעשות גדולות, ועשינו גדולות גם ב-20 השנה האלה. אתם זוכרים מה בהתחלה היה בחינוך - הייתה מעברה. בעשור השני הזנו דברים חשובים, בעשור השלישי מוכרחה לבוא תמורה. לאמר, שאנו את כל הנוער הזה שישנו בארץ, נרים במידה כזאת שלו-עצמו יהיה מעמד בחיים ובמדינה יהיה להם מעמד בחיים.

כאשר אני הרציתי בכנסת על ענין זה, צירפתי

נספחים סטטיסטיים גם בענין זה של יוצאי ארצות-האיסלם. אני מבקש מאוד שתעיינו בזה, זה חומר מאוד מלמד.

ישנן כמה סלקציות של הנוער הזה. בבית-הספר

היסודי ישנה נשירה של 5% - 6%. כל המחזור הוא 52,000, 5% - 6% מכתות ו' ו-ו' שנושרים, 85% מהם, הם בני יוצאי ארצות-האיסלם. שר-הסעד מטפל בעבריינות-הנוער, גם שם יש סלקציה. מתוך 8,000 - 9,000 נוער עברייני - 80%-85% הם בני יוצאי ארצות-האיסלם. כאשר גומרי כותת ח' עולים לכתות ט' וגם מהם כ-75%-80% עולים, כ-20% מהם נשארים בחוץ, ובכלל לא מגיעים לכתה ט', או שלא ניגשו לסקר. אחר-כך, כאשר עולים מכתה ט' ומעלה, מתחילה ההתדרדרות. מ-ט' ו-י', עד י"א ו-י"ב, יש כל הזמן העניין של הנשירה, אם כי עלי לומר, שמדי שנה בשנה יש שיפור כ-1% או כ-1.5%. אני מדבר לא רק על המספר האבסולוטי, אני מדבר גם על המספר היחסי, אבל זה באיטיות כזו, שהמדינה אינה יכולה לשאת בזה. היא אינה יכולה לוותר ולא למנוע את הכובד הזה של כל הנשירות האלו, שהן תוצאה מכל-מיני גורמים. אינני מאשים אף-אחד. תאמינו לי, כאשר אני אמרתי בכנסת שיש שתי שכבות בתוך היישוב שאני מעריך אותן, וזה צה"ל ועובדי-ההוראה, אני אומר זאת בלב שלם ובמצפון טהור במאה אחוז, ולא ארחיב את הדיבור על זה. אבל המכנה של בית-הספר הוא כזה, - מחוץ לזה שאנחנו נושאים בירושה של 20 שנה של מורים בלתי-מוסמכים, - שמורה אקדמאי לא ילך בצורה זו לבית-הספר היסודי, זו עובדה. המורה האקדמאי לא יעשה זאת, גם מפני שאינו מאמין שהוא יעסוק בזה, וגם מפני שזה לא סטטוס. אז מה אעשה? אטיף לו מוסר?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

כמה מורים אקדמאיים יש כיום בבתי-הספר

היסודיים?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מכל המורים האקדמאיים בבתי-הספר היסודיים על כל

הכתות, מתוך כלל המורים, יש 800 או 1,000 מורים בעלי השכלה אקדמאית.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מתוך כמה?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מתוך קרוב ל-20,000.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל לא כולם יכולים להורות בכתות הגבוהות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בדקנו את מספר המורים האקדמאיים בכתות הגבוהות
- נער יספרם. יש על זה סטטיסטיקה. אנחנו עוקבים אחרי הענין ואני יכול להביא
מספרים.

בבתי-ספר תיכוניים שאינם בפיקוח, זאת אומרת שהם
בפיקוח, אבל לא בחסות משרד החינוך, שם המשכורות אחרות. אתן לכם דוגמה אחת:
מנהל המחלקה לחינוך תיכוני במשרד החינוך, ד"ר זיו, הניע לגיל הפנסיה ופרש. הוא
היה איש חשוב ופדגוג טוב. זה קרוב לשנה מאז שהוא יצא לפנסיה ואינני יכול למצוא
אדם מתאים במקומו. אדם מתאים ודאי יש, אבל אינו רוצה לבוא במקומו.

שר התחבורה מ. כרמל:

מבחינת הסטאטוס או המשכורת?

שך החינוך והתרבות ז. אלן :

בגלל המשכורת, אבל לא נעשה לי יותר קל על הלב
אם אומרים שזה בגלל כסף. האיש שאני צריך, אינני יכול לקחת אותו מלשכת-העבודה.
זה צריך להיות מנהל בית-ספר תיכון או אחד מהמורים המעולים, אז הוא עכשיו מקבל
1,250-1,000 ל"י יותר ממה שהוא יכול לקבל אצלי במשרד החינוך, ואינו רוצה
ללכת לזה. עד היום המקום הזה פנוי.

אני יודע שכעשר השנים האחרונות עשינו דברים
שונים, ועשינו הרבה דברים שהגויים באים ללמוד מהם, בשטח הטיפול של החינוך
המיוחד. הטיפול שעשינו גם בחינוך היסודי וגם בחינוך העל-יסודי בהחלט עזר.
על-ידי קביעת שכר-הלימוד המודרג פתחנו את השערים של החינוך העל-יסודי, כי בשטח
החינוך המקצועי והחינוך העל-מקצועי לא קיים סקר. בחינוך המקצועי משלם כל-אחד
בהתאם להכנסתו, אבל יש גם כאלה שהם כמעט חופשיים משכר-לימוד, בלי קשר עם הסקר.
בשטח החינוך המקצועי עשינו גדולות ונצורות. תקחו לדוגמה את בתי-הספר המקצועיים
וכיצד מיוצגים שם בני יוצאי ארצות-האיסלם. תעברו מכתה-לכתה ותראו שכאשר נכנסים
לכתה ט', רחב הלב מבחינת ההרכב של קיבוץ הנלווית; בכתה י' - "נישט קשה"; בכתה
י"א - מצב-הרוח יורר, ובכתה י"ב עצוב לי מאוד, כי בית-הספר המקצועי המודרני
דורש גם הכשרה עיונית וציגית.

ופה אני מגיע לנקודה המרכזית. בית-הספר היסודי
שעשה באמת גדולות ונצורות בזמנו, המבנה שלו והתוכן שלו הוא כזה - אני מדבר
כרגע על הכתות החל מגיל 12 - שהוא אינו מכשיר את התלמיד מבחינה מדעית מודרנית.
שתי השנים הללו, מגיל 12 עד 14, משתחקות. אם שתי השנים הללו משתחקות, גם כחה
ט' משתחקת, כי בכתה ט' כבר מחילים ללמוד מה שצריך ללמוד בגיל 12-13. על-כן,
כל שכבת-הביניים הזאת של השנתיים תוסיף הרבה מאוד.

החינוך היסודי של שש כתות, החל מגן-חובה, הוא בסדר, כאן יש רק ענין של שיפורים, אבל לגבי הכתות העליונות של בית-הספר היסודי, לגבי אלה שמגיעים אליהם, בכתות י', י"א ו-י"ב, יש צורך בחיקון. שם בכל-זאת מורים אקדמאים, אבל לא בכולם. אני מדבר על בית-ספר תיכון מקצועי, בית-ספר חקלאי והכתות הגבוהות בבית-הספר המקצועי. בוגרים אלה, שנומרים את בית-הספר המקצועי הארבע-שנתי, נחשבים בעיני בעלי המפעלים בתעשייה ואחרים לטכנאים מעולים והם מגיעים במשך הזמן לרמה גבוהה. אבל כדי להגיע לרמה גבוהה, כל הבעיה היא - וזוהי הנקודה העיקרית שאני מבקש מכס לשים אליה לב - שבכתה ז', ח' ו-ט', יש להפוך את הלימוד ללימוד חומרי יותר. כמו ש-6 הכתות הראשונות הן בגדר של ביקורת, וכמו ששלוש הכתות העליונות הן בגדר של ביקורת, כדי להנחיל בשלוש שנים אלו את החומר הדרוש לתלמידים, יש לבנות את הדבר בצורה כזאת, שאפשר יהיה להפיק את מכסימום התועלת.

אגב, יש לזה רפלקס מבחינת הריכוז, לגבי שש השנים הראשונות, ואם מעלים את הרמה בשלוש הכתות האלו, מעלים עוד יותר את הרמה בשלוש הכתות העליונות, כי בשלוש שנים אלו מקנים להם כבר הכשרה מקצועית יותר.

כל הרעיון של חטיבת-הביניים - ולא חשוב איך הגויים מבססים זאת, אני מדבר כרגע מתוך הכיסוס שלנו - הוא בשאלה כיצד להכשיר את התלמידים בגיל 12, 13 ו-14 - ולחסן אותם, למען שלא ינשרו מבית-הספר בגיל 15, 16 ו-17.

שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול :

ועל-כל פנים לא באחוזי-נשירה כאלה.

שר החינוך והתרכות י. ארן :

ולחכשיר אותם בהתאם לכשרונות שלהם ובהתאם לנטיות שלהם. זה אפשרי כאשר יש בית-ספר שיש בו גם מעבדה, גם בית-מלאכה וגם ייעוץ על-ידי מורים אקדמאיים. עוד אניד איוה דבר בהמשך דברי על המורים בכחות ז'-ח', אבל הכוונה היא בחטיבת-הביניים הזאת של שלוש שנים, להתבונן בתלמידים ולהפנות אותם ללימודים בהתאם לכשרונותיהם ונטיותיהם, ובצורה זו להכשיר אותם לא רק לחינוך על-יסודי, אלא גם לחינוך גבוה יותר. במצב הקיים זה אינו מכשיר את התלמידים אפילו לחינוך על-יסודי.

ברצוני להביא עוד שני מספרים חשובים מאוד. בסקר שאנחנו עורכים בכל שנה קבענו נורמות. נורמה א' היא הנורמה החשובה ביותר. כאן לא נחוצה כל פרוטקציה, ואני חושב שזה מובן. יש נורמה ב', שקבענו אותה במיוחד בשביל יוצאי ארצות-האיסלם, לגביהם לא רצינו לסמוך רק על הסקר, שמא יש בכל-זאת כאלה שיעברו. אחר-כך יש נורמה ג', שהיא למטה מבינוני. לנורמה ד' קבענו כ-10%, וזה כבר נושא בשביל חינוך מיוחד.

בחשכ"ח, מתוך 48 אלף תלמידים שעמדו בסקר - 12 אלף הגיעו לנורמה א'. זאת אומרת, 25% מאלה שעמדו בסקר הגיעו לנורמה א'. זה מהמחזור הזה של אלה שנכנסו לכתה ח', ובכתה ח' היו 50% יוצאי ארצות-האיסלם, ו-50% כל השאר: יוצאי אירופה, בלקנים וכו'. מתוך ה-12 אלף שיש להם נורמה א' יש כ-50% בני יוצאי ארצות-האיסלם. אבל בכתה ח' הם מכסימום 25%, ו-75% זה לחלק השני.

מה פירוש הדבר? - פירוש הדבר, שכל ההישגים שיש לנו באוניברסיטה ובמדע, זה מתוך אותו החלק, החלק האשכנזי, והאחרים כמעט ואינם מגיעים לזה. כל ההישג של המדינה בעניין זה, הוא מתוך 50% האלה, ופה כפי שאמרתם הם 25% והאחרים 75%.

תבעתי לדעת כמה בני יוצאי ארצות-האיסלם קיבלו תעודות-בגרות בחשכ"ז. ראיתי שב-1968 זה היה כמעט באופן אבסולוטי. מתוך 9,000 או 10,000 שניגשו, זו הפעם הראשונה - אורו עיני כי חלמתי על זה שנים - שהצלחנו להגיע ל-1,000 בני יוצאי ארצות-האיסלם שקיבלו תעודת-בגרות בלי פרוטקציה.

שר הפיתוח ושר התיירות ב. קול:

כולל ילידי הארץ?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה כמעט לא משנה שום דבר.

השר י. ספיר:

אלה ילדים להורים שבאו מארצות-האיסלם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

המחשבה הראשונה שלי היתה חדרוה, אבל אחר-כך בכל-זאת לא רציתי להשלוח את עצמי. אני זוכר בילדותי, ראש-הישיבה שלמדתי אצלו היה חמיד מצליף עלינו: "נישט נארן זיך; נישט פארזוננען דעם פשאט". אז אני אומר לעצמי: כרגע אינני רוצה להשלוח את עצמי. נכון, 1,000 ראשון של תעודות-בגרות ליוצאי-האיסלם, זה דבר גדול מאוד בעיני. אבל אם אני עושה כאן השוואה עם צייר, אם אני מוצא תמונה שאינני יודע מי צייר אותה, והתמונה אומרת לי איזה דבר, אני אומר לעצמי, מבלי לדעת את הצייר: אם הוא יכול היה לעשות תמונה כזאת, חזקה עלי שהוא יכול להוציא עוד יצירות כאלו. אם 1,000 הגיעו לתעודות-בגרות, אין לי יסוד לחשוב שאינם יכולים להיות אלפים, בתנאי שאני אצור בשבילם מערכת-חינוך מתאימה. וזה יכול להיות אם אני אסגל את מערכת-החינוך באופן

כזה שאני גם אכשיר אותם וגם אחסן אותם. כל שיטות טיפוח החינוך שאנחנו נוקטים עכשיו, זה כדי להכשיר אותם בחטיבת-הביניים הזאת, עד שיבוא זמן ולא יהיה צורך בזה.

אני טוען שמי שצריך להיות מעוניין בזה בראש-זכראשונה זה החינוך הממלכתי דתי. בחינוך הממלכתי דתי יש 17% אשכנזים ו-83% יוצאי ארצות-האיסלם. לאמור, אם כי מבחינת הכמות של יוצאי ארצות-האיסלם אותו מספר קיים פה ושם, כאן זה שני-שליש של החינוך הממלכתי ופה זה שליש של החינוך הממלכתי דתי. לאמור, כפי שהיה אומר קפלנסקי בזמנו: "די קאנצענטרירטע עגמט-נפש" נמצאת בתוך החינוך הממלכתי הדתי.

יש סטטיסטיקה מעניינת מאוד מבחינת הסקר. לגבי האשכנזים קיימות אותן התוצאות בחינוך הממלכתי ובחינוך הממלכתי הדתי; לגבי יוצאי ארצות-האיסלם, בחינוך הממלכתי הדתי זה עוד יותר ירוד, וזה מכל-מיני סיבות.

בקשר עם ההתנגדות הזאת היתה לי פגישה עם ראשי ישיבות, וכיוון שאני מרגיש עצמי טוב מאוד ביניהם, ואין לי שום קומפלכסים לגבי ראשי-הישיבות, היתה לנו שיחה מצויינת. הישיבות התיכוניות הן פורמציה חשובה מאוד, והן קולטות בערך כ-2,000 תלמידים בתוך כל מחזור. ראשי-הישיבות טענו, שכאשר הילד גומר את בית-הספר היסודי בגיל 14 שולחים אותו לישיבות התיכוניות. אם ירצו להקים עכשיו חטיבת-ביניים של כחול ז'-ח' בישיבה, לגילים 12-13, המורים לא ירצו לשלוח אותם.

הוועדה הפרלמנטרית בהמלצותיה קבעה סעיף מפורש, שלגבי בחי-ספר ארציים, כגון בית-ספר חקלאי, ישיבה וכו', נער שילמד שם עד כחה ח', להמשך לימודיו מכתה ח' ואילך ילך לישיבה. חשבונו על דבר זה, וזה נמצא בהמלצות.

אחרי שיחה טובה שהיתה לי עם ראשי-הישיבות, ביקשתי מהם לחשוב על הענין ולהניש לי חשבתם בכתב, ואחרי שהם חשבו בענין, שלחו לי תשובה שלילית. מדוע? - מפני שהם אומרים שהמחנכים בכתות ז' - ח' לא ירצו לשלוח את ה"גוטע קעפלאך" לשם. זו טענה לגבי 14 אלף תלמידי בית-ספר יסודי, שמהם רק 2,000 הולכים לישיבות. אנחנו נותנים לישיבות את הפריבילגיה, שבמקום שלוש שנים ילמדו אצלם ארבע שנים. כיוון שכך, אינני מקבל את הטענה הזאת שלהם, ואינני חושב שזו פגיעה. להיפך, כאשר דיברתי אתם, אמרתי: מתוך ה-14 אלף, 12 אלף יהנו ו-2,000 לא יחסרו. איפה היושר?

אני מבין שחברי-הממשלה ירצו לשאול שאלות, ואחרי שאני אשיב עליהן יהיה ויכוח. אני רוצה לבקש מהממשלה שתאשר את המלצות הוועדה ותמליץ עליהן בפני הכנסת. יש רק סעיף אחד, וזה הרחבת חוק חינוך חובה לשנה או שנתיים, ולזה נחוץ בירור לחוד, זאת אינני מבקש לאשר היום. אבל לגבי שינוי המבנה, אני מבקש שהממשלה תמליץ בפני הכנסת על קבלת ההמלצות.

שר התחבורה ט. כרמל:

לאשר לפני הבירור?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אמרתי שלגבי הרחבת חוק חינוך חובה על עוד שנה או שנתיים, הממשלה תקיים בירור ותחליט. לגבי שנה אחת יש לי כבר התחייבות מצד שר-האוצר, אבל לשם ביצוע הרפורמה דרושה לי עוד שנה אחת, כי כלי השנתיים האלו אי-אפשר לעשות זאת. על זה יהיה בירור, ואחרי הבירור הממשלה תחליט. כרגע אני מבקש מהממשלה להמליץ בפני הכנסת על כל הדברים הכלולים בהמלצות הוועדה ואינם מחייבים תיקון החוק.

שר הפנים ט.ח. שפירא:

אבל גם זה אחרי הוויכוח?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בהחלט אחרי ויכוח.

שר הסעד י. בורג:

מה משמעות ההמלצות?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

שהכנסת תדון בזה, ולשם-כך צריך לקבל החלטה המאמצת את החלטות הוועדה הפרלמנטרית. באופן תיאורטי יכולה הכנסת לקבל החלטה בניגוד לממשלה אבל איש אינו רוצה בזה. אני מציע שהממשלה תדון ותמליץ על-כך בפני הכנסת.

אני מפדיר פה בין החוק ובין תכנית הרפורמה. כולם יודעים שהובטחה שנה אחת נוספת של לימוד-חובה-תינס, אבל הממשלה, בקווי-היסוד, התחייבה על שתי שנים, ולשם-כך יש לקיים בידור ולהחליט על תיקון החוק.

שכתתי להוסיף עוד בדברי ההקדמה, כי הכוונה היא שאת הרפורמה נגשים במשך חמש-שש שנים. דבר זה קשור בכל-מיני דברים: הקמת מיכנים, מעבדות וכו'. אנחנו מתחילים ברפורמה מכתה ז', ובאופן טבעי כתה ז' הופכת אחר-כך ל-ח'; ח' ל-ט' וכו'. מלכתחילה לוקחים רק את כתה ז' וזה מתפתח לדבר אורגני.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לאחר הרצאת שר-החינוך אפשר לומר שאנחנו חיים בעולם שכולו טוב, והכל צריך להתגבש יפה מאוד. אני מקבל את הדבר שהוא מאמין בזה, אבל ישנם אחרים שמאמינים אחרת. אצלם אין אנו חיים בעולם שכולו טוב. ישנם דברים קשים. אנחנו יודעים שגם המורים, - רוב המורים, לא כולם, - הם נגד זה. כאשר אנו באים להחליט על ענין כה רציני, שהוא ענין רציני ביותר בשביל הנוער ובשביל התלמידים, אנו חייבים לשמוע את דעת המורים. זו דעתי. אני יודע שלא קל, לפי המקובל אצלנו לעשות זאת, אבל בכל-זאת המורים הם הקרובים ביותר לענייני החינוך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אחרי שהוועדה יושבה על זה יותר משנתיים, אנחנו לא ניכנס עכשיו מחדש לכל העניינים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני רוצה שגם חברי-הממשלה לא יקבלו רק מה שנותנים להם, אלא יראו את המצב מכל הצדדים. אני חושב שמחובתנו לשמוע את נציגי המורים ולדעת מה הם חושבים.

אני יודע שבממשלה לא-כל-כך מקובל להזמין אנשים מבחוץ, אז אני מציע שנקיים מעין סמינר של כמה שעות, לא במסגרת ישיבת הממשלה, אלא שחברי-הממשלה יוכלו לשבת יחד עם המורים ולשמוע את דעתם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש כל-מיני מורים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני יודע שכיום ישנם מורים שמרגישים עצמם מאוד נעלבים, כי למרות שהם הימחותנים הראשיים בענין, עברו עליהם לסדר-היום.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

איך עברו עליהם לסדר-היום? ישנם כרכים שלמים

של מה שהם אמרו בוועדה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מציע שנשמע גם את המורים,

ראש הממשלה ל. אשכול:

מתברר שהשבוע לא נוכל לקיים עוד ישיבה, אז ביום ראשון הבא זה יהיה הסעיף הראשון, אם כי יש לנו כבר 17 עניינים שצריכים לעמוד בסעיף ראשון. אם כך אתם רוצים לנהל את העניינים, שבכל ישיבה אנחנו מסתיקים בקושי לנגוע בענין חשוב, אז בשבוע הבא נמשיך בדיון. אני מודיע כבר עכשיו, שביום ראשון הבא תהיינה שתי ישיבות, כדי שלא תהיינה אחר-כך טענות.

אני לא חושב שזה נכון וצודק, שלאחר שתיים-שלוש

שנים שמטפלים בענין; אחרי שכל-אחד מאתנו שמע את המורים עשות פעמים; בחרנו בוועדה פרלמנטרית והיא עסקה ועסקה בענין - נתחיל את הדיון מחדש ונשמע את המורים. כפי שאמר שר-החינוך, יש כל-מיני מורים. ראינו בעתונות שיש קבוצת מורים שאומרת כך, וזה לא כך.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

קדיש לזה שעתיים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

למה?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ישנו מרכז המורים, ויש מורים אחרים שמתנגדים,

גם להם צריך לתת אפשרות להביע דעתם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה טועה טעות מרה אם אתה חושב ששלוש לויין יתן

לשמוע מורים שמתנגדים לדעתו. ואם כך, מדוע שאחר-כך לא נשמע את חברי הוועדה הפרלמנטרית? אז לא נצא מהענין.

אבל אם אתם רוצים, בבקשה, אז אני מציע שזה יהיה

עוד השבוע, כדי שכיום ראשון נוכל לגמור את הדיון. אני מוותר אבל מי שרוצה - יזמין אותו...

שר השיכון ט. בנטוב:

לא נחוץ.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני יודע מה פירוש הדבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי יש קבוצת שרים שרוצה לשבת עם המורים, חמצא לה זמן השבוע. אני דיברתי במשך השנתיים תריסר פעמים עם המורים. אחרי זה ישבתי שעות רבות וקיימתי שיחות עם חברי הוועדה הפרלמנטרית מהחוגים השונים. אני יודע בדיוק מה לוין ואלון יגידו, והם ידידי הכי-טובים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ני יכול להגיד את זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני שואל: מי מהחברים רוצה לקיים שיחה עם

המורים?

דוש י. ספיר:

אם אנחנו רוצים לחסור זמן, יש כמה וכמה בעיות שהן עניין לשיחה. אם רוצים לחסוך מזמן הממשלה, אז אותם השרים שמעוניינים בדבר יישבו עם שר-החינוך כדי להבהיר כמה נקודות. כאשר הצעתי את הצעתי בשבוע שעבר, לא התכוונתי גם למורים. העניין חתוך, אבל יש מקום להבהיר כמה נקודות.

ראש הממשלה ל. אשכול :

בבקשה, שר החינוך יכול לשבת עם השרים כמה שהוא רוצה, אני מבקש שזה יהיה כבר השבוע.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

כל מי שיומין אותי לשיחה, אדחה כל דבר אחר. אבל אני מבקש שזו לא תהיה שיחה רשמית, כי אז לא נצא מזה. אני כבר עוסק בזה ארבע-וחצי שנים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מציע לשר-החינוך להקדיש לזה שעתיים-שלוש ביום שלישי בבוקר, ויפגש עם השרים שיהיו מעוניינים לבוא ולשאול שאלות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

אני אהיה פה ביום שלישי בבוקר, וכל חבר שירצה לדבר אתי מוזמן.

ראש הממשלה ל. אשכול :

מה שנוגע לפגישה עם נציגי המורים לוין וכ"ץ...

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

אני מציע גם כאן אותו פרינציפ, שכל חבר-ממשלה שרוצה - ייפגש אחס, אבל לא בשולחן-הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר לעשות זאת באותו יום.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מציע שנוסף לנציגי המורים לוין וב"ץ, אחס חברי-הממשלה ישמעו גם את מורי האוניברסיטאות והסטודנטים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

השאלה אם רוצים להיפגש אחס, אם לא, לא צריך להזמין אחס.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין לי רושם שיש הרבה חברים שרוצים.

השר י. ספיר:

אני לא ביקשתי פגישה עם המורים, אני ביקשתי פגישה עם שר-החינוך.

המשן הדיון נדחה לישיבה הבאה.

544. סקירת(א) סקירת שר-החוץ:שר החוץ א. אבן:

נאצר משמיע באוזני שרים אירופיים את המנגינה

הבאה, ולאחרונה הוא השמיע אותה באוזני שר-החוץ בפועל של רומניה, ובאוזני לאנס, שר-החוץ של הולנד, והוא אומר את הדברים האלה: (א) הוא רוצה שלום. אמנם אם תהיינה מלחמות, הרי בסיבוב הרביעי, החמישי או הששי העובים ינצחו, כי מספרם ינוע מ-100 מיליון עד ל-200 מיליון, וישראל לכל-היותר תגיע ל-4-5 מיליון. אולם המלחמה אינה פתרון, כי יש לחיות גם בהווה, והוא רוצה שלום; (ב) מעמדו חלש גם בפנים, גם בקרב המחנה הערבי - הוא מדבר על זה בגילוי-לב משונה - על-כן אינו יכול לנהל משא-ומתן או ליוזם הצעות, פרט להצעה כוללת שישראל תנקוט יוזמה ותאמר מה היא רוצה. מאידך הוא שואל מדוע ישראל לא עושה שום דבר. מדוע טרם עשתה זאת; (ג) הוא לא יכול להגיע להסכם חתום, אלא רק להסדר שהמעצמות המערביות יעובדו לו; (ד) הוא לא יפריע לירדן אם תרצה להתחיל לברר אפשרות של שלום עם ישראל; (ה) הוא לא יוותר על שטח ערבי, אך - פה יש איזה בלבול - עזה איננה אזור מצרי, וישראל אף-פעם לא אמרה מה הצעתה לגבי הגבול בין מצרים וישראל.

דברים כאלה הוא משמיע. דברי נועם, שכל תכניותיו

לשלום. לאחרונה השמיע נאצר את הדברים האלה באוזני לאנס, שר החוץ ההולנדי, ובאוזני מקובסקו, שר-החוץ הרומני בפועל.

שר החוץ ההולנדי אינו מתפעל מהדברים, הוא אומר

שסופו של נאצר להגיע גם למשא-ומתן, וכאילו היו איזה גישושים אצלו בינתיים, אבל לאנס יכול כנראה להתאפק עד שיוכל להשמיע דברים אלה באוזני בהאג בשבוע הבא.

מאידך, בבוקרשט הדברים עוררו התרגשות גדולה, וצ'אוצ'סקו הסמיך את שר-החוץ בפועל לבקש הודמנות לבוא בדברים ולהשמיע לנו דברים אלה. אחרי הרבה הצעות נוהליות הוא ויתר על כל חביעות הסודיות הכמוסה, והשמיע אותם הדברים.

דבר נוסף שהוא אמר, שרומניה חשה עצמה נלחצת מאוד כאשר היא מגינה על ישראל בכל-מיני מעמדים - הכוונה למעצמות הקומוניסטיות באו"ם - וקשה לה להגן על ישראל, אם אין תווזה כלשהי. היא מודה שהיא אמרה לנו פעמים רבות שהיא דוגלת במשא-ומתן ישיר. אצלה זה עקרון, כי הברירה היא - מי שאינו גורס משא-ומתן ישיר, הוא כופה פתרון על-ידי המעצמות הגדולות. אבל אולי רומניה יכולה לעזור באיזה שלב-ביניים, שהרי מצרים היא המפתח גם לעצמה וגם לירדן.

הרבה יותר מזה הוא לא השמיע. דברים כלליים מאוד. הם התרשמו שנאצר רוצה בשלום, אבל כאילו יש הסביכים נוהליים שצריך להתגבר עליהם.

שר השיכון מ. בנטוב:

מה זה שלב-ביניים?

שר החוץ א. אבן:

הוא לא מפרש, רומניה מעמידה עצמה והוא שאל, האם הוא יכול לעזור במשהו. על זה הוא בילה שעות אתי ועם ראש-הממשלה, ואמרנו שאין פה שום חידוש. מעניינת מאוד ההוראה של נאצר על חולשה שמשחקת אותו מליוזום כל יוזמה. כלומר, אני רואה את זה הרבה יותר כעניין של יחסי ישראל-רומניה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

טוב מאוד שנאצר משחק.

שר החוץ א. אבן :

הוא מורה בזה, אבל מקובסקו אומר: אולי בכל-זאת תקבלו את ההזמנה הזאת, שאתם תאמרו לו איך אתם רואים את השלום, אולי זה יתחיל לגלגל את הדברים.

אנחנו אמרנו לו שיש לנו כבר בלי-קיבול, ישנו יארינג. על זה הוא מדבר בנימוס, אבל יש אתו קצת מן הזלזול על יארינג ועל דרך האו"ם, וכל מה שכתוב במיסמך, לאמור, איך אפשר לצפות שמדינות יתנבאו ברוח של ויכוח. פעם הרומני רצה לקבל את התפקיד שהוטל על יארינג, ולכן אינני משחרר אותם מהחשד שאולי ירצו לרשת אותו בכוא הזמן.

למעשה הם מנפחים את הדברים, אבל נמנעו מלדרוש נסיגה בלי הסכם וכלי שלום חמורות בת-קול של מה שקוראים הצהרת המעצמות.

אני מצאתי הזדמנות להקריא באוזניו מה שהאמריקנים אומרים על ההצהרות, לאמר: ניכזו אצבעותינו, לא תהיה שום ערובה אמריקנית לשום מצב שהצדדים לא חתמו עליו קודם. כך הבחיר ג'ונסון לטיטו ולקוסיגין בשעתו, כלומר, ערובת המעצמות זה לא הסכם, לכל-היותר זה יכול להיות ביצור הסכם חתום.

שאלתי את האיש איך הוא רואה את המצב בברית-המועצות, הוא אמר שהמצרים מודאגים מאוד מהעמדה הסובייטית. היא מבחינה עיונית מדוקדקת טובה, אבל אין כוח ואין מרץ, והמצרים אמרו לרומני שאינם חשים שום לחץ סובייטי.

אבל כאשר דיברתי אתו בארבע-עיניים ושאלתי אותו מה הענין, היה לי רושם שהענין הוא רומניה, וכיצד היא תוכל להחזיק מעמד. שר המסחר-והתעשיה נוסע היום לרומניה, קווי שיתוף-הפעולה מתרבים, והם מתייסרים על זה בכל המגעים והקשרים שלהם עם ורשה ועם מוסקבה. הוא אמר שהם התנחמו מאוד מכמה גילויים חיוביים בצ'כוסלובקיה, זה הוציא אותם מבירוחם.

הוא חזר על כמה דברים בשיחתו עם ראש-הממשלה, והסיכום היה שראש-הממשלה יעביר לראש-ממשלת-רומניה, שמקובסקו בא בשמו, ניסוח הערותיו על הרברים שהוא השמיע. יהיה איזה חומר מנוסח בכתב על הרברים הללו, של בידוד של מה שנאצר יכול לעשות אם הוא רוצה. חזרתי על מה שאמר מקובסקו: אם אתם יכולים להביא אותנו לפגישה מצרית כלשהי, אפילו לפני המשא-ומתן הישיר, אפילו באופן בלתי-ישיר - רמזתי שיש לנו מגעים ערביים, אבל דווקא לא בתחום המצרי. - תכורך היוזמה של בוקרשט, בכל מקום שהוא, והוא יצא כאילו שבע-רצון שיש לו 'פרנסה'.

עכשיו אני עובר לענין יארינג. יארינג, לאחר שהוא העתיק את מושבו לניו-יורק, למעשה כל לחצו עלינו, שלא היה גדול קודם, נחלש. לא נתגשמה הנבואה שיש בו סכנה גדולה לקיומנו. הוא מצפה להתפתחות עם ירדן. אגב, אותם המגעים שהיו לנו עם ירדן, אותו גורם ירדני מבקש את חידושם והמשכם. בינתיים ירדן מפצירה ביארינג לא לרחוק שום קץ ולא להתחסל. הירדנים שעומדים בקשר אתנו אומרים שמגע באותה רמה יכול להיות רק במחצית השנייה של יולי. כנראה הם משלבים סיכוי זה בהשפעה על יארינג לא לרחוק את הקץ, ובנראה זו הכוונה בהסברת או-תאנט שיארינג יוצא לחופשה ועד סוף יולי לא יהיה דין-וחשבון. גם אז לא ידוע אם הדין-וחשבון יביא או לא יביא לכינוס מועצת-הבטחון.

יארינג יחפש את שרי-החוץ, שהוא היה רגיל להיפגש אתם במזרח-התיכון ויגלה אותם באירופה. כך רצונו, והוא כנראה יתחיל בזה עוד השבוע. פוקעת סבלנותו, והוא מתרשם מהעובדה ששני גורמים לפחות, ישראל וירדן,

מציעים לו להישאר בשטח ולא לרחוק את הקץ. הוא גם אומר שהמצרים אינם תובעים את סילוקו, או שהוא יביא לזריקת שליחותו למערבולת של דיון פומבי.

יש להניח שתהיה פגישה אתו בשבוע הבא, אם הממשלה תאשר את השתתפותי בכינוס הנציגים שלנו באירופה, מיום ג' עד יום ו'. באותו מעמד לאנס אומר שהוא יספר מה השמיע נאצר באוזניו, אבל יש דבר אחד, נאצר דיבר בצורה כזאת שהיא עוררה את סקרנותו של לאנס, והוא הגיע למסקנה שאימפריה כזאת שנאצר מתאר, לאנס רוצה לבקר בה. הוא יבוא ב-25 ביולי לביקור רשמי.

כמה דברים בתחום האמריקני. המגעים על ה"פנטומים" נהיו יותר נמרצים וצפופים, בינתיים יש שתי התפתחויות כאילו סותרות על הרקע העיוני. ידוע לנו שארצות-הברית הודיעה למצרים שכל הגברת נשק של מצרים תביא לידי כך שארצות-הברית תנקוט אמצעים מאזנים כלפי ישראל. מאידך ידוע לנו שהפנטגון עדיין ממליץ נגד ה"פנטומים", אם תתקבל החלטה רק מטעמים פוליטיים. לי לא ברור אם הערעור הוא על עצם התגברות הזאת, או שיש להם תסביך לסוג הזה, והם רוצים להביא אותנו לסוג אחר.

סוכס שאבוא בדברים עם שר-הבטחון ונעשה מאמץ של דו-שיח טכני, כדי שאנשינו יבואו בדברים גם על זה.

גם הבית-הלבן הודיע שיבדוק את הדבר. אינם אומרים שיכריעו כי יש עוד ענינים, אבל שזה אחד המכשולים - בזה אין ספק.

שר השיכון ט. בנטוב:

ה פירוש?

שר החוץ א. אבן:

אולי הם רוצים שנסתפק ב"סקייהוק".

עוד ענין בתחום האמריקני. היה כאן דיוויס, שהוא סגן המזכיר לענייני המזרח-התיכון, והוא היה גם ברבת-עמון. הוא אומר שידוע לו שנאצר קצת דוחק את חוסיין קדימה. לסטייט-דפרטמנט לא ברור מה החשבון, יכול להיות שהחשבון חיובי, שנאצר כבול אבל הוא לא מתנגד שחוסיין יפעל; ויכול להיות שהחשבון קצת שלילי, שהוא שולח אותו לשטח-הפקר על-מנת להרכיץ בו צרור שם. הדבר המעניין, שרייוויס אומר שהוא גורס את הגירסה החשדנית יותר, כלומר שנאצר רוצה לסבך את חוסיין, ולא לעזור לו.

היו כמה שיחות במחלקת-המדינה, של השר בגין, עליהן ידוע השר בגין בעצמו, איך הם מתנבאים באותם הניסוחים: לא יכולה להיות חזרה ל-4 ביוני, או להסדר דוגמת 1957, ויש צורך להגיע לחוזה קונטרקטואלי, לנבי השאלה מה ההבדל בין - - PEACE TREATY ובין CONTRACTUAL AGREEMENT, בארבור אומר שרוסטאו אומר, כי לפני השיחה עם השר בגין הוא לא הכין את ההבדל. עכשיו רוסטאו חושב שגם השר בגין אינו מכין את ההבדל, כי אין הבדל. אבל על-כך נשמע פרטים מפי השר בגין לכשיחזור.

(ב) סקירת ראש-הממשלה:

ראש הממשלה ל. אשכול:

היתה לי שיחה עם שר-החוץ בפועל של רומניה. הוא אינו מקצר בדיבור אלא מאריך, וקצת הכביד הדבר שאני הוא בחר לדבר רומנית - עם שר-החוץ הוא דיבר צרפתית - והיה צורך בתרגום, וזה קצת האריך את הדברים, פה הוא כנראה חשב שהוא צריך לשמור על העמדה שלהם, וענין התרגום לקח זמן.

נרמה לי ששנינו יצאנו עצובים מאוד משיחה זו.

זאת אני אומר לעצמי, הוא לכל-הפחות אמר אחר-כך לגרשון אבנר, שהיה הסתרגם, שהוא נתנה מאוד מהשיחה. אני הייתי עצוב שהם רואים את נאצר כך, ושהם חושבים שרומניה יכולה 'למכור' לנו נאצר כזה, ושמשהו יסתדר. קודם-כל, אין מה לדבר על זה שנאצר ייפגש עם מישהו, כי אם הוא ייפגש עם משהו, זה לא עם אחד מאלה שיושבים פה. הרומני העלה מחשבה שאולי הייכל ייפגש, אז נאצר אמר: לא, הייכל ידוע כידידי הטוב, אז מה יגידו? מקובסקו חזר כמה פעמים על-כך, שלדעתו נאצר לא דיבר דברים רעים על ישראל. אבל לגבי יתר הדברים הוא אמר מה שר-החוץ מסר כאן. שאלתי את מקובסקו, האם נאצר הזכיר את המושג של דמיליטריזציה? הוא אמר: לא. הוא שאל אותי: שמעתי כאילו היה בעתונים שישואל מוכנה, ויתכן שיהיה איזה צעד אחורנית, ואז נחכה עד שהוא ימלא מה שהוא צריך למלא, ואחר-כך נעשה זאת עוד הפעם. אמרתי לו: עד כמה שידוע לי, אין הצעה כזאת, אבל זה מעניין מאוד.

סיפרתי לו שיארינג באחת השיחות הראשונות שלו

דיבר על זה, שנעשה איזה צעד. זה היה קשור ל-15 האניות בתעלה ול-5,000 השבויים המצרים שהיו לנו. הוא ביקש שנעשה ג'סטא, ואנחנו עשינו ג'סטא, ויארינג היה מאוד שמח. הרומני אמר "א שוואכן שבח" על יארינג. תחילה יארינג שמח שהנה יש לו משהו ונסע עם זה לנאצר. תחילה גם נאצר הסכים, וכעבור איזה זמן התחרט. וכאן היתה לו הזדמנות לעשות משהו. אחר-כך נאצר תבע דווקא פיגוע האניות צפונה, כאשר הוא בפירוש אמר שכל זה "סתוץ ליהודים". זאת אומרת, יהיה חופש-שיט לכולם, מחוץ לישראל.

אחר-כך ביקשתי ממנו להסתכל במפה והואיתי לו את

מצב הגבולות. אולי בשוויצריה אפשר להיות בגבולות כאלה, אבל אצלנו במשך עשרים שנה היו שלוש מלחמות. אני דיברתי אתו דברים פשוטים, ואמרתי לו שבעצם נאצר רוצה שאנחנו נבוא ונצטרק על זה שהם לא הספיקו לרצות אותנו, ובאיזשהו אופן נסתלק מכאן.

הוא הקשיב מאוד ואחר-כך הוא אמר - אינני יודע כמה זה שווה - שהיה מעניין מאוד לשמוע את הדברים, כשם שאני נהתי לו מחמאה על דבריו. אבל הוא מאוד שמח שאני לא אמרתי לו לא לטפל בענין. אמרתי שבינתיים ישנו כאן יארינג. הוא הרבה פעמים חזר על זה ש"אין לנו שום אינטרס מעשי להיכנס לזה", והוא אמר עוד: "אני לא חשתי שיש איזה דבר שיכול לפגוע בכלל ביחסי הידידות שלנו. טוב היה שאנחנו משהו נעשה." הראיתי לו על המפה כמה קל לחתוך אותנו באמצע המדינה, ואתו הדבר בנגב ובאילת, ואלו הן הכוונות של הערבים. יתכן, אינני אומר שהיו משמידים את כל הארץ, זה לא-כל-כך פשוט, אבל הם יכולים להצליח לשבור לנו את העצמות. אמרתי לו שאיננו סומכים על הנס, וגם פה לא היה נס.

אמרתי עוד שני דברים, אותם אמרתי גם לאורחת מצ'כוסלובקיה שהיתה כאן, ששאלה: מה עם המיעוט הערבי. גם הוא אמר: הנה לפני שנה העולם כולו היה אתכם, ועכשיו זה יורד. אמרתי: יתכן שזה מחייב אותנו לעבודת הסברה גדולה, אם לא יובן שישראל זה מקרה סואי-גנריס, מיוחד במינו, והדבר המיוחד במינו הזה הביא לכך שהוחלט להקים מדינה יהודית. אם זה לא יובן ויבואו אלינו בטענות שאי-אפשר כך להחזיק באדמות שכבשנו כתוצאה מהמלחמה, כאשר הוא בא להחניק אותנו ולא הצליח, שאלתי אותו: מאוד הייתי רוצה לדעת איך רומניה היתה נוהגת במקרה כזה. הוא לא התבייש לומר: נעמוד בכל התוקף ובכל הכוח, אבל אנחנו היינו מחפשים דרכים לשלום. אמרתי: אני לא מעלה על הדעת שאתה חושב שאנחנו לא רוצים בשלום. לי נדמה שבענין זה צריך להתחיל לסחור, שאין להשוות. אולי זה עכשיו מקובל יותר מאשר קודם, כאשר כולם שרדו את השני. אמרתי: זה מקרה מיוחד במינו, עם כזה, עם נדודים כאלה, שמתחיל להתכווץ בארצו. אמר הרומני: נאצר אמר שיש לו התחייבות כלפי ועידת-חרטום, אמרתי: אני רוצה שתדע שגם לי יש איזה "חרטום". ישראל היא לא רק 2.5 מיליון היהודים שיושבים בישראל. לולא מיליוני היהודים בעולם, - ולולא היטלר היינו עכשיו 25 מיליון יהודים בעולם, ועכשיו אנחנו רק 13 מיליון יהודים, עם יהודי רוסיה, - לולא יהודי העולם לא היינו מתקבצים ולא היינו בונים את הארץ. ליהודים האלה אני חייב דין-וחשבון. כל מי שיהיה ראש-ממשלה חייב דין-וחשבון גם ליהודי העולם, תוך מהעם היושב

בציון. נאצר אומר שהוא לא יכול להופיע בנפרד, כי הוא מפחד מהעולם הערבי. אמרתי: אני אינני נשיא ואינני דיקטטור, וחוק מזה יש לנו עולם יהודי גדול. נדמה לי, אני אומר נדמה לי, שראיתי שלגושון אבנר היה קצת לא-נות וכמעט שהוא לא רצה לתרגם את הדברים האלה, אז יכולתי לדבר אנגלית, ולומר דברים יותר פשוטים, שלא יחשוב שהוא יכול לדבר אתנו שיהיה שלום עם נאצר כזה, כפי שהוא מציג אותו לפנינו. הוא לא יכול לדבר, ולא יכול שמישהו אחר ידבר, אז נראה. ימים יגידו אם זה טוב.

אני מבין שדווקא שר-החוק דיבר אתו קצת יותר ברכות, אני כנראה דיברתי קצת יותר...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ידיים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא נגידים, כי אם על-ידי הצגת המצב הטרגי שישנו פה, ושההיסטוריה הביאה אותנו אליו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אולי בכל-זאת נוכל לשמוע על התקריות שהיו בימים

האחרונים?

ד"ר י. טפיר:

אולי אפשר לדעת מה המצב כיום בגבול המצרי?

ראש הממשלה ל. אשכול:

השעה מאוחרת, ואני חשבתי שנעשה זאת

בוועדת-השרים לענייני בטחון ביום רביעי, אבל אם החברים מבקשים - בבקשה.

(ג) סקירת שר-הבטחון:

שר הבטחון פ. דיין:

אמסור בקיצור על שלושה דברים.

קודם-כל ביחס למצרים, מתברר שהם לא התקדמו יותר

מדי לצד הישראלי, אלא במשך החורף, כשאנחנו לא היינו שם, הם קידמו את העמדה שלהם, ובתוצאה מזה אנחנו עכשיו קידמנו את העמדה שלנו. הם לא פתחו באש ולא היה כלום.

שר העבודה י. אלון:

ה המרחק עכשיו?

שר הבטחון פ. דיין:

המרחק עכשיו הוא 2 ק"מ. אני מציע שלא ניגע שם

בשום דבר עכשיו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה להזכיר שעל זה דיברנו בוועדת-השרים

לענייני בטחון ולא כאן.

שר הבטחון פ. דיין:

עכשיו בנוגע ל"אל-פתח", וכל קשור לזה. המצרים לא עושים לעת-עתה שום דבר בחזית שלהם בענין ה"אל פתח".

כנגד זה אני רוצה להוסיף עכשיו שני דברים. האחד, אני מודאג מאוד מהמצב בתוך ירושלים. היו לנו בימים האחרונים ארבעה-חמישה מקרים של נסיונות חבלה בתוך ירושלים.

לגבי האסון שקרה לאותם שני ילדים בעיר-העתיקה, מתברר, שהאח הבכור של אחד הילדים נתן לו מוקש בשקית, ואמר לו לשים אותו במלון "אמבסדור" שהוא עכשיו המטה של המימשל הצבאי, ואמר להם: יש לכם שעה עד שזה יפעל. כאשר הילדים באו למלון "אמבסדור" הם ראו שם אחד המורים שלהם, הם נבהלו וחששו מה יגיד המורה, ואז הם ישבו עם השקית ביד עד שזה התפוצץ. זה היה מוקש שהיה מכוון נגד מטה המימשל הצבאי, וכאן אפשר להגיד "שומר פתאים ה'".

על הנסיון להתנקש בתהלוכה בבית-לחם קראתם בעתונות ושמעתם ברדיו. היו עוד ארבעה נסיונות-חבלה כאלה בירושלים בתקופה האחרונה.

לגבי הפעולות של מעבר לגבולות, קראתם על ההיתקלות בשתי הקבוצות שעברו את הגבול, אחת של שנים-עשר איש ואחת של חמישה. טוב שזה נגמר כפי שזה נגמר, אבל זה אינדיקטור לשני דברים: האחד, התגברות מעבר הגבול על-ידי קבוצות כאלה. יש מקרים שאנחנו נתקלים בהם, אבל יש הרבה עקבות של יוצאים שאנחנו לא נתקלים בהם; שנית, אין כל ספק שהדבר הזה נעשה בעזרת צבא ירדן, ובמקרים מסויימים גם כדוגים הגבוהים. אני לא מביא הנה את ההוכחות.

היה עוד מקרה של חבלה בדרום, אחרי זמן-מה לא היו חבלות בדרום, במפעל הפוספטים באורון, שם הפעילו "בזוקה".

היה עוד מקרה בגבול לבנון, כאשר הם הציבו "בזוקות" במושב ינון, ותייר גילה אותן לפני שהופעלו.

בגבול הסורי היתה היתקלות שבה נהרג איש אחד שלנו. בסך הכל יש ההתנגדות במעבר קבוצות בגבול הסורי פי שניים, במקום שלושה היו ששה מקרים, ובעיקר ההתנגדות היא בשטח הירדני. מה שמדאיג אותי זה הקבוצות שמסתננות בתוך השטחים האלה ושמות מוקשים. השטח היחיד זה הגבול ליד מצרים, שם אין פעילות של "אל-פתח".

ההורעה השיגריתית ביחס להגירה - השבוע עברו 500 איש, מזה 400 מעזה וקרוב ל-100 ממקומות אחרים.

שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול:

האם נמסרה התראה לירדן בקשר לתקריות בגבולות?

שר החוץ א. אבן:

כן, נמסרה אזהרה במישרין והם נבהלו מעוצמת האזהרה, וגם על-ידי שני גורמים אחרים.

545. נסיעת שר-החוץ

מחליטים:

לאשר את נסיעתו של שר-החוץ לכנס שגירי-ישראל באירופה, ל י ט י ם
שיתקיים בהולנד, ביום כ"ט בסיון תשכ"ח (25.6.68) למשך
שלושה ימים.

546. מינויים בשירות החוץ

שר החוץ א. אבן:

על דעת ועדת-המינויים אני מביא לאישור הממשלה
את מינויו של מר אפרים עברון, שהיה עד עכשיו ציר בוואשינגטון, לתפקיד שגריר
בשטוקהולם, ומינויו של מר יעקב ינון, שהיה שגריר בקולומביה, לתפקיד שגריר
במונטבידאו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אינני מתערב בדרך-כלל במינויים, אבל הפעם יש לי
ערעור מאור רציני. אנחנו יודעים שלאפרים עברון באה"ב יש מעמד, ויש לו
מהלכים, ער-כדי-כך שהוא יכול להגיע לג'ונסון. מה ההגיון כרגע לעקור אותו
לשטוקהולם? לא שטוקהולם תכריע בעניינינו, אה"ב היא שתכריע. אם יש שם אדם
שהוא בחור חכם, מושרש במקום ויכול להיפגש עם הנשיא ג'ונסון, מה החכמה לעקור
אותו?

שר החוץ א. אבן:

אתה מעדיף לעקור את השגריר? השגריר עצמו רוצה
להיפגש עם ג'ונסון.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מדוע צריך לעקור את השגריר?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין מלכות אחת נוגעת בשנייה, והמבין יבין.

מ ח ל י ט י ם

(א) לאשר את מינויו של מר אפרים עברון לחפקיד שגריר
בשטוקהולם (שוודיה).

(ב) לאשר את מינויו של מר יעקב יגון לחפקיד שגריר
במונטבידאו (אורוגואי).

457. החלת חוק רשות השירור על הטלוויזיה

השר י. גלילי:

אני מבקש להסמין את ועדת-השרים לענייני
טלוויזיה לעבור על הצעות תיקון לחוק רשות השירור ולהניח אותו על שולתן-הכנסת
בשם הממשלה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אנחנו כולנו נשתדל כמובן להגיע לידי הסכמה
פה-אחד בוועדת-השרים, אבל הסדר המקובל הוא שאם שר בוועדת-השרים רוצה לערער על
החלטת רוב הוועדה, הוא יכול להביא את ערעורו בפני הממשלה. אני רוצה שתישמר

האפשרות לערער בפני הממשלה, במקרה הצורך. אם השר גלילי מציע שהוועדה תניח את החוק על שולחן-הכנסת בשם הממשלה, זה ימנע את האפשרות של ערעור.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר בינתיים להניח את החוק על שולחן-הכנסת, ועד שיתחיל הדיון בו תהיה שהות לברר את הערעור שלך.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זאת אומרת שנשארת הזכות להביא ערעור בפני הממשלה, ובמקרה שיתקבל, הממשלה תצטרך להודיע לכנסת על השינוי שנתקבל.

השר י. גלילי:

זה לא צריך לעכב את הנחת החוק על שולחן-הכנסת.

מ ח ל י ט י ם

בהמשך להחלטות הממשלה מס. 397 מיום י"ד באדר ב' תשכ"ז (26.3.67), ומס. 36 מיום ב' בחשוון תשכ"ח (5.11.67), ליפות את כוחה של ועדת-השרים לענין הטלוויזיה, לאשר על דעת הממשלה, הצעת תיקון לחוק רשות השידור, תשכ"ה-1965, אשר תחיל את החוק האמור גם על שידורי הטלוויזיה, ולהניח את הצעת החוק על שולחן הכנסת.

548. אישור תיקונים להסכם קרן-המטבע הבינלאומית

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מקווה שהצעה זו מתקבלת, אין כאן מי שיכול

להסביר זאת.

מזכיר הממשלה י. עוזאי :

הפרטים ישנם בדברי-ההסבר, נגיד בנק ישראל מבקש

מאוד לאשר תיקונים אלה.

דו"ש י. ספיר :

אינני שולל את התיקונים האלה, אבל הייתי מבקש

לקבל הסבר, כי לכאורה יש כאן כאילו סתירה. מצד אחד צריך לאשר את המיכסה של 90 מיליון דולר, ומצד שני כתוב שלא מחייבים שום תשלומים.

מזכיר הממשלה י. עוזאי :

אני מבקש את נגיד בנק ישראל. מר הורוביץ,

להסביר לך את הדברים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מקווה שאנחנו יכולים כך לסכם.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

שר-המשפטים הוא ממלא-מקום שר-האוצר, ואתה צריך

לדבר אתו.

מזכיר הממשלה י. עוזאי :

במקרה זה ממונה ראש-הממשלה על ביצוע החוק הזה.

מ ח ל י ט י ם

לאשר את התיקונים לפרקי ההסכם של קרן-המטבע הבינלאומית אשר אושרו על-ידי מועצת הנגידים של הקרן ביום 31.5.68, וליסות כוחו של נגיד בנק ישראל לנקוט בכל הצעדים הדרושים כדי לאפשר לישראל לעשות פעולות במסגרת תכנית "זכויות המשיכה המיוחדות" של קרן-המטבע הבינלאומית.

(נוסח התיקונים שמור במזכירות-הממשלה).

הישיבה ננעלה בשעה 13,55

=====